

Utemiljöns inverkan på barns motoriska utveckling i förskolan

En kvalitativ studie om hur förskolans utemiljö främjar barns motoriska utveckling ur ett pedagogperspektiv

The outdoor environment's influence on children's motor development in preschool. A qualitative study about how the preschool outdoor environment promotes the children's motor development from a preschool teacher's perspective

Caroline Berrstrå

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap

Förskollärarytbildningen

Grundnivå 15 hp

Handledare: Pernilla Hedström

Examinator: Getahun Yacob Abraham

2018-02-11

Abstract

In this study, the purpose was to explore the preschool teacher's experience of their preschool yard and the nearby environment related to children's motor development, based on two issues. In what way do the educators consider that the schoolyard's design promotes children's motor development and movement needs? Does the preschool teacher take advantage of the nearby environment and how does it promote children's motor development?

The study is based on Reggio Emilia as a theoretical framework where the environment has a great importance to promote the children's motor development.

The method used in this study was qualitative in terms of interviews, where six preschool teachers from three different preschools located in a smaller society in the middle of Sweden attended. A compliment to the interviews was also observations of the preschool yard performed without preschool teachers and children, to be used at the analysis.

The result shows that the preschool teacher's consider that the preschool yard and nearby environment are important for the children's motor development. It also emphasizes that the material, mainly the fixed one has big impact. The result also shows that the preschool teacher's consider themselves to have an important role to support the children in the exploration of the outdoor environment.

Keywords

Preschool, motor, motor development, outdoor environment, preschool yard

Sammanfattning

I denna studie var syftet att utforska förskolpedagogers upplevelse av sin förskolegård samt närliggande miljö med koppling till barns motoriska utveckling, utifrån två frågeställningar.

På vilket sätt anser pedagogerna att förskolegårdens utfärdande främjar barns motoriska utveckling och rörelsebehov? Upplever pedagogerna att de tar tillvara på närliggande miljö och på vilket sätt anser de att den främjar barns motoriska utveckling?

Studien utgår från Reggio Emilia som teoretiskt ramverk där utemiljön och pedagogens roll som medforskare har stor betydelse för att främja barnens motoriska utveckling.

Metoden som användes i studien var kvalitativ i form av intervjuer, där sex pedagoger från tre förskolor belägna i ett mindre samhälle i Mellansverige deltog. Som komplement till intervjuerna genomfördes även observation av förskolegården utan närvarande pedagoger eller barngrupp för att användas vid analysen och resultatdiskussionen.

Resultatet visar att pedagogerna anser att förskolegården är viktig för barnens motoriska utveckling samtidigt som närmiljöns betydelse lyfts, i detta fall skogsmiljön som motoriskt utvecklande på ett mer utmanande sätt. Det framhålls att materialet, främst det fasta har stor inverkan på barnens motoriska utveckling. Resultatet visar även att pedagogerna anser sig ha en viktig och betydande roll för att hjälpa och stötta barnen i utforskandet av utemiljön.

Nyckelord

Förskola, motorik, motorisk utveckling, utemiljö, förskolegård

Innehållsförteckning

Inledning	1
1.1 Syfte	2
1.1.1.Frågeställningar	2
2. Litteraturgenomgång	3
2.1 Centrala begrepp	3
2.1.1 Hälsa	3
2.1.2 Fysisk aktivitet	4
2.1.3 Motorik	4
2.1.4 Utemiljön	5
2.1.5 Förskolegården	5
2.2 Tidigare forskning	5
2.2.1 Hälsans betydelse för barns välmående	5
2.2.2 Den fysiska aktivitetens betydelse.....	6
2.2.3 Motorik och motorisk utveckling.....	6
2.2.4 Utemiljön och dess inverkan.....	8
2.2.5 Förskolegårdens betydelse	10
2.2.6 Pedagogens roll vid utevistelsen.....	11
3. Teoretisk utgångspunkt	13
4. Metodologisk ansats och val av metod	15
4.1 Design	15
4.1.1 Intervju	15
4.1.2 Observation	17
4.2 Urval	17
4.3 Genomförande	18
4.4 Forskningsetiska principer och etiska överväganden	20
4.5 Bearbetning av den insamlade datan	21
4.6 Validitet och reliabilitet	21
5. Resultat	23
5.1 Presentation av förskolor och pedagoger	23
5.2 Hälsa och fysisk aktivitet	24
5.3 Utevistelse	26
5.4 Förskolegården - motorisk utmanande	27
5.5 Nyttjandet av närmiljön	30
5.6 Pedagogens roll	31
5.7 Konsekvenser av outvecklad motorik	33
6. Diskussion	34
6.1 Metoddiskussion	34
6.2 Resultatdiskussion	36

6.3 Slutsats.....	41
6.4 Förslag till fortsatt forskning.....	42
<i>Referenser</i>	<i>43</i>
<i>Bilagor 1-3</i>	

Inledning

Barn blir mer och mer stillasittande, vilket i förlängningen får konsekvenser i form av sämre hälsa, övervikt, dåligt utvecklad grovmotorik, vilket kan påverka inställningen till hälsa och välmående i framtiden. Teknikens framfart som till exempel tv och dataspel kan antas ha stor inverkan till att barn och vuxna rör sig mindre och mindre, där även bilens lättillgänglighet bidrar till att man inte rör sig på samma sätt som förr (Faskunger, 2008). Inom förskolan antar jag att läsplattornas framfart vara en orsak till stillasittande beroende på om syftet är att främja stillasittande aktiviteter, istället för att använda den som inspiration till rörelseaktiviteter.

Ute på förskolor har jag även uppmärksammat att det saknas både planerad och oplanerad rörelseaktivitet, vilket har fått mig att fundera över om pedagogerna anser att den fria leken är tillräcklig och täcker barns rörelsebehov. Finns det bakomliggande faktorer som bidrar till saknaden av aktiviteter som främjar barns motoriska utveckling och påverkar deras fysiska hälsa positivt? Jag har hört under min VFU att pedagoger säger till barnen att de inte får springa och leka lekar som kräver fart och fläkt inomhus på förskolan, där de vid för mycket rörelse tillsätter stillasittande aktiviteter för att minska utrymmet för de rörelsekrävande lekarna. Vid dessa tillfällen är förskolegården en perfekt plats för att främja barnens rörelseglädje istället för att motarbeta den, av denna anledning vore det intressant att studera hur pedagoger ser på barns motoriska utveckling med koppling till förskolegården och närliggande miljö.

Enligt Skolverket (Skolverket 2017) var 84% av alla 1–5 åringar inskrivna på förskolan hösten 2016, vilket bidrar till att de tillbringar stor del av deras vakna tid på förskolan. Enligt Jagtøien, Hansen och Annerstedt (2002) har barnets första levnadsår stor betydelse för den motoriska utvecklingen. Detta ställer krav på pedagogerna i verksamheten att barnen får möjlighet att utveckla sin motorik, får sitt rörelsebehov tillgodosett samtidigt som förskolan har stort inflytande i hur barnens syn på hälsa och fysisk aktivitet utvecklar sig i framtiden.

Stillasittande aktiviteter bör till stora delar ses ur en hälsoaspekt, då det kan bidra till fetma och ohälsa, vilket skapar hälsoproblem redan hos de yngre barnen (Faskunger, 2008). I dagsläget finns det inte så mycket forskning om pedagogens syn på utemiljöns betydelse och därför känns det viktigt att studera dessa frågor närmare.

1.1 Syfte

Syftet med studien är att utforska pedagogers upplevelse av sin förskolegård samt närliggande miljö med koppling till barns motoriska utveckling.

1.1.1.Frågeställningar

För att fördjupa och tydligare beskriva syftet med studien har följande frågeställningar valts

- ⤴ På vilket sätt anser pedagogerna att förskolegårdens utfärdande främjar barns motoriska utveckling och rörelsebehov?
- ⤴ Upplever pedagogerna att de tar tillvara på närliggande miljö och på vilket sätt anser de att den främjar barns motoriska utveckling?

2. Litteraturgenomgång

2.1 Centrala begrepp

2.1.1 Hälsa

Hälsa är ett svårdefinierat begrepp och kan förklaras på olika sätt beroende på i vilket sammanhang man sätter det i (Dahlberg & Segersten, 2010; Nationalencyklopedin, 2017). Söker man på ordet ”hälsa” i Nationalencyklopedin framhålls betydelsen som vidare än bara avsaknad av sjukdom och beskrivs utifrån att många människor kan själva anses ha god hälsa trots ouppfyllda hälsokriterier (Nationalencyklopedin, 2017). Inom sjukvården handlar det om att bota sjuka människor vilket betyder att man vill stödja människors hälsoprocesser och hjälpa dem bli friska och återfå den goda hälsan vilket bidrar till välbefinnande (Ibid.). Inom förskolan är begreppet hälsa nära förknippat med välmående utifrån ett folkhälsoperspektiv, vilket kräver en välbalanserad varierad kost samt daglig fysisk aktivitet som kan kopplas till lek och rörelse (Osnes, Skaug & Eid Kaarby, 2012). Själva begreppet hälsa är brett och kan delas in i olika områden, psykisk hälsa, emotionell hälsa, social hälsa och fysisk hälsa (Szczepanski 2007). I denna studie hamnar fokus på den fysiska hälsan vilket Szczepanski (2007) beskriver utgår från hur kroppens funktioner är i behov av ett sunt levnadssätt, vilket inkluderar daglig fysisk aktivitet och bra kost för att man ska må bra.

I WHO:s definition av begreppet hälsa beskrivs det som något mer än bara avsaknad av sjukdom, vilket haft stor betydelse utifrån ett hälsoperspektiv och anses vara en mer relevant definition i dagens läge.

A state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity (WHO, 2016)

För att utveckla en god hälsa krävs det att man skapar kunskap och förståelse för vad man som enskild individ behöver för att tillgodose sina egna hälsorelaterade behov. Hos små barn har vårdnadshavarna ett övergripande ansvar med stöttning vid behov av barnhälsovården, vilken har fått en viktig roll både för barns hälsa samt den generella folkhälsan (Magnusson, Blennow, Hagelin & Sundelin, 2016).

2.1.2 Fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet innehåller rörelser som bidrar till att stärka skelettet, bland annat springa, klättra och hoppa (Ellneby, 2011). FYSS (2016) framhåller att fysisk aktivitet innefattar olika typer av fysiskt krävande aktiviteter såsom friluftaktiviteter exempelvis kanotpaddling och cykling, olika typer av trädgårdsarbete som gräsklippning och snöskottning, samt dagliga promenader. Faskunger (2013) definierar begreppet fysisk aktivitet genom att förklara att det sker genom kroppsrörelser som skapas av musklerna i kroppen vilket i sin tur leder till ökad energiförbrukning. Osnes et al. (2012) framhåller att barn är fysiskt aktiva i de flesta aktiviteter som utförs eftersom de ofta aktiverar sig på ett sätt som ökar både pulsen och energiomsättningen.

2.1.3 Motorik

Motorik utgår från människans rörelseförmåga och utförandet av rörelser (Ericsson, 2005), vilket ”inbegriper alla funktioner och processer som hjälper till att styra och kontrollera våra kroppsliga rörelser” (Jagtøien et al., 2002, s. 60). Vikten av att ha en väl utvecklad motorik har betydelse för individens välmående, inlärning och koncentration. Alla olika rörelser bidrar till varje individs motoriska utveckling, en process som pågår under hela livet (Ericsson, 2005). Man kan dela in motoriska rörelser i två olika grupper där grovmotoriken utgår från rörelser som utförs av de stora muskelgrupperna som till exempel gå, vrida på kroppen och åla, vilket inte kräver någon direkt precision (Grindberg & Jagtøien, 2000). Finmotoriken är mindre rörelser som kräver mer precision vilket kan vara att plocka upp något litet med pincettgreppet det vill säga tummen och pekfingret, röra på tårna, forma läpparna eller dra upp en dragkedja (Jagtøien et al., 2002).

Barn som erhåller extra motorisk träning kan få andra förutsättningar i form av bättre utvecklad motorik samtidigt som det har en positiv påverkan på deras minneskunskaper. Detta framkom bland annat i Bunkefloprojektet där målet var att utforska om och vilka positiva effekter extra fysisk och motorisk träning får hos barn i årskurs ett till tre, där man utgick ifrån ett utformat MUGI (motorisk utveckling som grund för inlärning) observationsschema för att kartlägga barns motoriska kunskaper (Ericsson, 2003).

2.1.4 Utemiljön

Utemiljön är den miljö som omger förskolan, inte enbart förskolegården utan även närliggande (natur)miljö (Ellneby, 2011).

2.1.5 Förskolegården

Förskolans gård är den utemiljö som omger förskolan men som begränsas med staket och grindar. Gården bör vara utformad för att locka till lekglädje och rörelse med en kuperad varierad miljö (Ellneby 2011).

2.2 Tidigare forskning

2.2.1 Hälsans betydelse för barns välmående

Att må bra är något alla bör stäva efter och att ha god hälsa är grunden för välmående, vilket är nära kopplat till motorik, bra kost och daglig motion (Osnes et al., 2012). Läroplanen som är en del av förskolans styrdokument lyfter vikten av att ”verksamheten ska präglas av omsorg om individens välbefinnande och utveckling” (Skolverket, 2016, s. 4) samt att ”hänsyn ska tas till barnens olika förutsättningar och behov” (Ibid. s. 5). Inom förskolan har hälsofrågor blivit mer och mer uppmärksammat då många barn får sämre kostvanor och är mindre fysiskt aktiva, vilket skapar oro för vilka konsekvenser det får i framtiden (Osnes et al., 2012). Barns hälsa kan kopplas till deras livsvillkor, vilket i förskolan kan påverkas positivt genom att skapa trygghet hos barnen samtidigt som man stärker barnens självkänsla genom bekräftelse (Engdahl & Ärlemalm-Hagsér, 2015).

Förskolan bör utgå från de nationella riktlinjer som finns gällande kost och fysisk aktivitet per dag för att skapa förståelse för att en bra livsstil lägger grunden för bra hälsa och välmående, eftersom förskolan till stor del lägger grunden för om barnen blir aktiva vuxna (Osnes et al., 2012; FYSS, 2016). Barn som tillbringar mycket tid utomhus håller sig friskare då utevistelsen minimerar smittorisken samtidigt som utemiljön skapar harmoni och motverkar stress (Grahn, 1997; Engdahl & Ärlemalm-Hagsér, 2015).

2.2.2 Den fysiska aktivitetens betydelse

Rörelse och annan fysisk aktivitet ligger till grund för hur väl barn utvecklar sin motorik. Barn som är fysiskt aktiva får många fördelar som till exempel bättre kondition, minskad risk för övervikt, ökad självkänsla samt bättre förutsättningar för god hälsa (Riksidrottsförbundet, 2017). Barn som får rätt förutsättningar till daglig planerad fysisk aktivitet i förskolan är oftast mer fysiskt aktiva även på fritiden, då det ger en positiv inverkan (Ericsson, 2003). Det är lika viktigt att introducera fysiska aktiviteter för barnen som andra aktiviteter för att de vid ett senare skede självmant ska välja dem (Sigmundsson & Pedersen, 2004). För barn 0-5 år bör daglig fysisk aktivitet uppmuntras, vilket kan ske genom en åldersanpassad, stimulerande och motoriskt utmanande miljö (FYSS, 2016). En riktlinje för de små barnen under sex år är att de bör vara fysiskt aktiva minst 120 min per dag, varav hälften i strukturerad form och resten i fri lek (Haerens et al., 2010). För barn över sex år gäller däremot 60 minuters fysisk aktivitet per dag (FYSS 2016). Att vara fysisk aktiv har många fördelar eftersom det påverkar kroppen både fysiskt och psykiskt. Skelettet stärks, övervikt motverkas, känslan av välbefinnande ökar, immunförsvaret förbättras samtidigt som aktiva barn även påverkar koordinationsförmågan positivt senare i livet (Riksidrottsförbundet, 2017; Boverket, 2015).

Det finns två olika typer av rörelser, omedvetna och medvetna. De omedvetna används dagligen genom våra rörelser då vi går och hämtar saker, dukar fram måltider, cyklar till jobbet/skola/förskola, tar på oss kläder medan man exempelvis under rörelsesånger gör mer medvetet komplicerade rörelser (Ericsson, 2005). I förskolan finns olika faktorer som kan ha betydelse för pedagogers möjlighet att påverka i vilken mån barnen kan vara fysiskt aktiva. En av faktorerna är miljöns utformning där utemiljön har en stor roll då den är anpassad för intensiva aktiva lekar och kan locka barnen att röra på sig omedvetet (Osnes et al., 2012).

2.2.3 Motorik och motorisk utveckling

Redan från den dagen små barn lär sig gå får de ett behov av att vilja röra på sig, vilket kräver stora ytor. Ju större yta desto mer vill barnen aktivera sig kroppsligt, vilket bidrar till att utevistelsen har stor inverkan på barns rörelsebehov. Ju mer barnen rör sig desto mer främjar det barnets motoriska utveckling eftersom den gynnas av olika varierande rörelser (Hagen & Lysklett, 2006). Under de två första åren i barnets liv utvecklas den motoriska kunskapen

oerhört snabbt, vilket kräver medvetenhet hos pedagogerna för att kunna stimulera barnens behov för motorisk utveckling på bästa sätt (Ibid.).

På förskolan är det pedagogernas kunskap och vilja som har grundläggande betydelse för hur barns motoriska utveckling ska fortgå då de formar verksamhetens innehåll utifrån läroplanen. Det handlar inte om att man ska bedöma barns motoriska förmåga utan skapa aktiviteter som främjar barns motoriska utveckling, där förskolegården spelar stor roll om den är utformad på ett sätt som gynnar rörelse och stora rörelser utrymmesmässigt (Osnes et al., 2012). Små barns kroppsliga interaktion med den fysiska miljön är grundläggande för deras möjlighet till motorisk utveckling där de absolut bästa förutsättningarna finns i utemiljön (Grahn, 1997). En studie visar att barn som får tillgång till varierad och utmanande utemiljö dagligen, där naturen ses som en förlängning av förskolegården visade ett bättre resultat motorik- och koordinationsmässigt än barn som tillbringar tid inomhus eller på en förskolegård utan utmaningar (Fjørtoft, 2001).

För att främja motorikutvecklingen hos barn finns det elva grundläggande rörelser, där övningarna är enkla och kan genomföras i den dagliga verksamheten (Andréason & Bårgaskörd, 2016). Rulla, åla, gunga på alla fyra, krypa, hoppa, gå, springa, snurra, hänga, flyga och dra sig fram med händerna (s. 7) är rörelser som ingår i ett rörelsepass som främjar barns motoriska utveckling. Att tillföra övningar där man korsar kroppens mittlinje bidrar till att man aktiverar båda hjärnhalvorna och tvingar dem att samarbeta. Ju fler korsningar man utövar, desto fler synapser får hjärnhalvorna göra vilket bidrar till vidare utveckling eftersom vänster hjärnhalva styr höger kroppshalva och tvärtom. En grundläggande del i rörelsepasset är en lyhörd pedagog som hjälper och stöttar barnen att fånga upp hur rörelsen ska utövas. En förskolemiljö som inbjuder till lek och rörelse bidrar till att barnen automatiskt använder de grundläggande rörelserna, utan att det behöver vara en planerad rörelseaktivitet (Ibid.).

Mårtensson (2004) beskriver begreppet "lek" som ett samlingsnamn vilket innefattar lek och rörelse samt fysisk aktivitet och sociala samspel, där utformningen av förskolans utemiljö har stor inverkan. Att tillföra olika material ger extra möjlighet att utmana barns motoriska kunskaper även i leken (Andréason & Bårgaskörd, 2016). Barn bör få utlopp för sin energi på ett fritt sätt för att motverka svårigheter vid stillasittande aktiviteter då motoriken har stor

betydelse för barns förmåga att kunna sitta still (Grahn, 1997). Alla delar i barns utveckling från spädbarnsåldern har betydelse för den motoriska utvecklingen, vilket är kopplat till inlärningsmöjligheter senare i livet (Hannaford, 1997). Det kan även konstateras att koncentrationssvårigheter och dålig utvecklad motorik går hand i hand. För barn med motoriska brister krävs någon form av åtgärd för att det inte ska förfölja barnen upp i åldern vilket kan påverka skolarbetet negativt (Ericsson, 2003; Hannaford, 1997).

Alla rörelser bidrar till nya kroppserfarenheter vilket i sin tur bidrar till ytterligare framsteg i den motoriska utvecklingen (Hannaford, 1997). Stå och balansera kroppen som krävs för att kunna gå, öka takten och springa, att låta barn få utforska rörelser, utmana sig själva balansmässigt, klättra, hoppa, är nödvändigt och har stor betydelse för själva inlärningsprocessen (Ibid.). Förskolans uppdrag, som beskrivs i läroplanen lyfter vikten av att barn på förskolan ”får stöd och stimulans i sin motoriska utveckling [...]” (Skolverket, 2016, s.11).

Grov- och finmotorikens betydelse

Barn med outvecklad grovmotorik känns oftast igen genom dålig balans och allmänt motorisk klumpighet (har svårt att utföra stora kroppsliga rörelser) (Ericsson, 2005). Även outvecklad finmotorik kan skapa problem i form av svårigheter att hålla i en penna och skriva/rita, knäppa knappar i kläder och senare kan det även påverka läsningen negativt (Jagtøien et al., 2002). Därav är det viktigt att redan i förskolan utmana barnens motoriska utveckling (Ericsson, 2005). Tyvärr får fler och fler barn problem med den motoriska utvecklingen, vilket kan förklaras av att barnet inte fått möjlighet till den motoriska stimulering som krävs för att utvecklas (Jagtøien et al., 2002).

2.2.4 Utemiljön och dess inverkan

Mårtensson (2004) lyfter utevistelsen som ett naturligt inslag i förskolans verksamhet samtidigt som det är en del av läroplanen, vilken ligger till grund för förskolans uppdrag. Förskolegården och närliggande besökt miljö anses ha stor betydelse för barns aktiva lek men även för deras välbefinnande. ”Utelek grundlägger en sund själ i en sund kropp” menar Granberg (2000, s. 14) och framhåller leken som en grund för barns motoriska utveckling, vilket även bidrar till god kroppskontroll. Att barnen vistas i en utemiljö som motsvarar behovet av allsidig motorisk

träning där de även ska lockas att leka och utforska har stor betydelse för den fortsatta utvecklingen (Ibid.).

I den studie Ericsson (2003) gjort utifrån barns koncentrationsförmåga kopplat till motorisk träning visar resultatet att de barn som fått tillbringa stor del av dagen i en utemiljö där fysisk aktivitet varit ett dagligt inslag, fått bättre förutsättningar för att lyckas i skolarbetet. Sigmundsson och Pedersen (2004) betonar vikten av att barnen vistas i en miljö som främjar deras motoriska utveckling, där förskolan har en stor betydelse eftersom många barn tillbringar stor del av sin uppväxt där. Enligt Ellneby (2011) har utemiljön stor påverkan på barns motorikutveckling samtidigt som den stimulerar deras sinnen, men att skapa en välbalanserad utemiljö som inbjuder till lek och rörelse är inte alla förunnat. Även den närliggande naturmiljön ger barnen möjlighet att vilja tillbringa tid för utforskande utomhus där frisk luft även bidrar till friska barn (Ibid.). Att miljön främjar barns motoriska utveckling håller även Ericsson (2005) fast vid, och framhåller dessutom att det är viktigt att kontinuerligt förändra miljön för att den ska vara tilltalande och locka barnen till rörelse. Norsk forskning visar att barns lek ger positiva förutsättningar för deras motoriska utveckling på många olika sätt, där miljön har stor betydelse och kan påverka barns olika rörelser på ett varierat sätt (Berg, 2005).

Barn som har stor tillgång till utevistelse utmanas inte bara av det tillsatta materialet och miljön i sig, utan de olika årstidernas växlande väder bidrar med utmaningar vilket på ett naturligt sätt kräver fysisk ansträngning (Berg, 2005). Att få möjlighet att använda naturen som lekplats året runt bidrar till att barnen får uppleva väderskiftningar på olika sätt. Hur snön bidrar till att grenar som varit omöjliga att klättra på tyngs ner och hamnar i barnens höjd så de kan utforskas, regn skapar utmaningar eftersom grenar som blir hala kräver balans för att inte halka av (Fjørtoft, 2001). Det krävs även stor motorisk färdighet och balans att ta sig fram i snö med otympliga stövlar och stora overaller (Berg, 2005).

Läroplanen (Skolverket, 2016) lyfter vikten av en anpassad varierad miljö i ett av sina strävansmål, ”utomhusvistelsen bör ge möjlighet till lek och andra aktiviteter både i planerad miljö och i naturmiljö” (s.7). Att barnen får tillgång till naturen där miljön i sig bidrar till kroppsliga utmaningar, främjar barnen positivt både motorikutvecklande och hälsofrämjande (Fjørtoft, 2001). I naturen är det inte bara det ojämna underlaget som skapar utmaningar utan

även de hinder (grenar, tuvor, rötter) som på ett naturligt sätt bidrar till motorisk träning, där variationen på lek ytorna medverkar till olika svårighetsgrad (Hagen & Lysklett, 2006; Statens folkhälsoinstitut, 2013). Sigmundsson och Pedersen (2004) framhåller miljöns betydelse för barns möjlighet till motorisk utveckling och poängterar att barn som tillbringar mycket tid i en miljö anpassad för aktivitet i förhållande till deras intresse och ålder, får individuell möjlighet till motorisk utveckling och då spelar inte det motoriska arvet så stor roll.

2.2.5 Förskolegårdens betydelse

Förskolegården och närliggande miljö har en stor uppgift då den bidrar till att läroplanens intentioner förverkligas och ökar måluppfyllelse (Boverket, 2015). En förskolegård som lockar till lek och fysisk aktivitet är inbjudande, vilket stimulerar barns rörelsebehov och bidrar till att barn automatiskt vill spendera mycket tid där. Här spelar även pedagogerna stor roll om de är tillåtande och låter barnen påverka utevistelsen, vilket kan bidra till att barnen gärna spenderar mer tid utomhus. Förskolornas olika utformning och placering skapar olika förutsättningar och möjligheter för förskolegårdens utseende (Ibid.). En bra förskolemiljö främjar barns olika utvecklingsstadier då de själva kan påverka situationen till skillnad från den pedagogstyrda verksamheten inomhus, där det är svårt att utveckla varje enskild individs behov (Osnes et al., 2012).

Att vara ute har många fördelar, inte minst ger det frisk luft och en stor yta att röra sig på vilket främjar rörelse hos barnen (Grahn, 1997). Enligt folkhälsoguiden bör förskolegården överstiga 3000 kvadratmeter med varierad terräng, där mellan 50-75% av lekmiljön bör vara integrerad med naturen och inrymma träd, stenar och buskar som barnen kan använda i sin lek (Folkhälsoguiden, 2015). Förskolegårdar med blandad karaktär där en del utgörs av naturmiljö, bidrar till spänning och rörelse hos barnen och ger leken ytterligare liv (Mårtensson, 2004). Även Berg (2005) poängterar vikten av en varierad utemiljö där barnen får möjlighet att tillbringa stora delar av dagen, vilket får stor betydelse för vidare positiv motorisk utveckling. Att jämföra barn utan tillgång till utmanande utemiljö som tillbringar mycket tid inomhus i små lokaler med barn som har fri tillgång till utemiljön ger en tydlig skillnad på motorisk färdighet och balans samtidigt som det även kan bli avgörande för barnets motoriska kunskaper i framtiden (Ibid.).

Förskolegården har en viktig funktion när det gäller barns lek och rörelse samtidigt som den bör framkalla välbefinnande hos barnen som vistas där. Men synen på hur en inbjudande, lockande förskolegård som lockar till lek och rörelse ska vara utformad skiljer sig mellan barn och pedagoger, då den används på olika sätt. Att ge barn inflytande i utformning och tillsättandet av material bidrar till att de finner glädje och tycker om att spendera tid på förskolegården (Ellneby, 2011; Osnes et al., 2012; Grahn, 1997).

Tyvär kan pedagogernas inverkan på vad de anser som lämpligt för barnen ta överhand samt viljan av att gården ska vara överblickbar. Det är viktigt att man inte glömmer vem förskolegården är till för (Ibid.). Förskolegården ska även ses som barnens plats, där det ska finnas möjlighet för barnet att utforska samt bidra till lek och rörelse utifrån barnens förutsättningar (Osnes et al., 2012). Att uppleva förskolegården kan göras på olika sätt varav ett är att man använder sina sinnen, det vill säga på ett sinnligt sätt. De barn som leker i utemiljön får möjlighet att uppleva miljön med sina olika sinnen genom att iaktta den men även ”känna” in den genom bland annat ljud och lukt. Ett annat sätt är att barnen får uppleva den samtidigt som de interagerar med den, vilket har visat sig positivt ur ett hälsoperspektiv (Mårtensson, 2004; Änggård, 2014).

Öppna ytor med varierad terräng tillsammans med fasta material på förskolegården bidrar till fysisk aktivitet, koordinations träning, motorikutveckling och rumsuppfattning samtidigt som klättertorn, rutschbanor och annat fast material vidareutvecklar barnets olika förmågor (Mårtensson 2004). Pedagogernas engagemang och syn på hur en bra förskolegård bör se ut genomsyrar utformningen, med rätt inställning kan vilken gård som helst bli spännande, mystisk och utmanande för barnen där bara fantasin sätter gränser (Ellneby, 2011). En flexibel och föränderlig miljö bidrar till att man på ett enkelt sätt kan tillsätta nytt eller ytterligare material för att skapa en levande och utforskande miljö (Ibid.).

2.2.6 Pedagogens roll vid utevistelsen

Vid utevistelsen har pedagogen en viktig roll då deras inställning ofta avspeglas i barnens vilja att vara ute och leka (Änggård, 2014), trots att i stort sett alla barn tycker om att vara ute oavsett väder har pedagogen det avgörande beslutet över om barngruppen ska gå ut eller inte (Hagen & Lysklett, 2006). Oaktiva vuxna som står och bevakar barngruppen kan känna obehag och

frysa, men barnen som rör sig kan istället tycka att det är spännande med ösregn eller snö då det finns massor att upptäcka (Ibid.). En aktiv pedagog blir ofta en förebild vilket även bidrar till aktiva barn (Grindberg & Jagtøien, 2000). Är miljön inbjudande och lockar till aktivitet kommer barnen automatiskt röra på sig (Hagen & Lysklett, 2006).

Rörelseaktiviteter på förskolan handlar inte om att barn själva ska hitta och utforma rörelser i den fria leken som främjar deras motoriska utveckling, utan grunden är en aktiv pedagog med fokus på att ge barn kännedom om sin egen kropp vilket skapar förutsättningar för barns motoriska utveckling (Andréason & Bårgaskörd, 2016; Ericsson, 2003). Vidare framhåller Ericsson (2003) och Osnes et al. (2012) att pedagogerna har en betydande roll vid barns motoriska utveckling, därför är det betydelsefullt att de får tillgång till fortbildning om hur barnens kropp och rörelser fungerar, så de på ett bra sätt kan stimulera och utveckla barns motoriska kunskaper i ett tidigt skede genom att anpassa aktiviteter utifrån barnens behov. Jagtøien et al. (2002) menar även att det är viktigt att pedagogerna får kunskap om hur barnets rörelsebehov förändras i takt med deras ålder för att på ett så bra sätt som möjligt anpassa miljöer och ge dem rätt verktyg som stimulerar vidare utveckling

I läroplanen (Skolverket 2016) beskrivs arbetslagets ansvar för att främja barns utveckling ”arbetslaget ska samarbeta för att erbjuda en god miljö för utveckling, lek och lärande och särskilt uppmärksamma och hjälpa de barn som av olika skäl behöver stöd i sin utveckling” (s. 11). Pedagogens vilja att främja fysisk aktivitet ställer krav på dem att introducera lekar och andra aktiviteter som främjar barns fysiska aktivitet (Änggård, 2014), men även i den fria leken är det viktigt att pedagogen hjälper till att hitta nytt liv i leken om den är på väg att avta (Hagen & Lysklett, 2006). I de fysiska aktiviteterna är det extra viktigt att pedagogen främjar barnets egen självkänsla för att skapa en positiv inställning till rörelse, där barnet får möjlighet att utmanas utifrån sina egna förutsättningar (Grindberg & Jagtøien, 2000).

3. Teoretisk utgångspunkt

I min studie har jag valt att utgå från Loris Malaguzzi`s Reggio Emilia pedagogik som teoretiskt ramverk. Malaguzzi lyfter miljön som en tredje pedagog som genom stimulans tillsammans med en medforskande pedagog på ett nyfikat sätt bidrar till barnets fortsatta utveckling (Dahlberg & Åsén, 2011).

Miljön och den medforskande pedagogens betydelse

Det första Reggio Emilia inspirerade daghemmet öppnades år 1963, vilket kom att bli grunden för en helt ny pedagogik som leddes och utvecklades av en man vid namn Loris Malaguzzi (Dahlberg & Åsén, 2011). Pedagogiken i Reggio Emilia utgår från det kompetenta barnet som i interaktion med den inspirerande miljön får bra förutsättningar för sin egen utveckling och skapandet av lärprocesser (Andersson, 2001; Dahlberg & Åsén, 2011). Barnen föds med många olika möjligheter i form av många olika språkliga uttryck, som de har med sig in i förskolan och använder i interaktion med andra (Dahlberg & Åsén, 2011).

Malaguzzi delade med sig av olika föreställningar om barn och kunskap, vilket han förklarade genom att benämna dem genom tre ”olika” barn. Det första är det ”sovande och fattiga barnet” som är passivt och inte skapar sin egen kunskap, det andra barnet är det ”vakna och fattiga” vilken lär sig genom att andra skapar kunskapen där barnet inte använder några egna resurser. Det tredje barnet är det barn som Malaguzzi framhöll som det ”rika barnet”, som med hjälp av sin egen kraft skapar sin kunskap i samspel med andra i omgivningen. Det är det rika barnet man inom Reggio Emilia vill skapa för att i nära samverkan med vårdnadshavare lyfta barnet som kompetent och ge förståelse för att de är en betydelsefull resurs för verksamheten (Ibid.). Barnet som med hjälp av omgivningen får möjlighet att utvecklas med hjälp av sin inre kraft har stor chans att bli ett ”rikt” barn och har lika mycket att lära av den vuxne som den vuxne har att lära av barnet (Burman, 2014). Förutom den medforskande pedagogen och det medforskande barnet har miljön en stor betydande roll vilket Malaguzzi påvisar då den benämns som den tredje pedagogen, där målet och fokus ligger på att skapa en stimulerande och inspirerande miljö vilket bidrar till varje barns utveckling (Dahlberg & Åsén, 2011).

Pedagogerna har ett stort ansvar att bygga upp och utforma föränderliga och inspirerande miljöer utifrån barnens intresse. Där de tillsammans med barnen blir en aktivt medforskande pedagog som visar respekt för barnets lärande, tar tillvara på barnets nyfikenhet och tillsammans med barnet inspireras och skapar kunskap (Ibid.). Att låta barnet tillsammans med pedagogen få inflytande i miljöns utformning och användningsområde bidrar till att miljöerna blir meningsfulla samtidigt som barnet får en positiv tilltro till den egna förmågan (Dahlberg & Åsén, 2011; Andersson, 2001).

4. Metodologisk ansats och val av metod

4.1 Design

Mitt syfte med studien var att utforska pedagogernas upplevelse av sin förskolegård samt närliggande miljö med koppling till barns motoriska utveckling. För att få en inblick i hur pedagogerna tänker kring barns motoriska utveckling ansågs intervjuer vara den metod som passade bäst in för datainsamlingen, vilket Bjereld, Demker och Hinnfors (2009) lyfter är en del i en surveyundersökning. De framhåller vidare att en surveyundersökningens utgångspunkt är texterna utifrån intervjuer med öppna frågor, där syftet är att få ta del av intervjupersonernas åsikter. Att använda en kvalitativ metod i form av intervjuer ansåg jag kunna bidra till bättre resultat eftersom varje enskild pedagogs perspektiv är av intresse. Den stora skillnaden mellan kvalitativ och kvantitativ forskning är att den kvantitativa utgår från ett resultat som är mätbart i siffror och den kvalitativa har ord som fokus (Bryman, 2011). Som komplement till intervjuerna observerades även förskolegårdens utformning utan närvarande barngrupp och pedagoger, och bilder togs med Ipaden före intervjun för att på så sätt skapa förståelse för vilka förutsättningar som fanns. Bilderna användes som stöd vid analysen av intervjuerna.

4.1.1 Intervju

Att använda sig av kvalitativ intervju som metod vid datainsamling är den vanligaste metoden om man är ute efter att få ta del av informantens reflektioner, tankar och livsvärld samt få sätta sig in i andra människors situation (Johansson & Svedner, 2006; Bjereld et al., 2009; Denscombe, 2009; Bryman, 2011). Intervjuer kan för det mesta uppfattas som en enkel metod att använda vid datainsamling då man utifrån förutbestämda frågor får ta del av informationen i form av direkta svar (Johansson & Svedner, 2006). Under intervjuer finns det möjlighet att omforma frågorna för att de ska passa in i sammanhanget och ge så uttömmande och sanningsenliga svar som möjligt vilket kan ses som en fördel samtidigt som det ställer höga krav på den som intervjuar (Ibid.). Bryman (2011) förtydligar att det är en fördel om de erhållna svaren är både detaljerade och utförliga, vilket i ett senare skede underlättar analysen av datainsamlingen.

Vid intervjun användes frågor med semi- eller halvstrukturerad karaktär, vilket Eliasson (2010) och Denscombe (2009) påvisar ställer krav på att den som intervjuar är flexibel och kan kasta om ordningsföljden på frågorna som är utformade med öppen svars möjlighet. För att underlätta vid intervjuer använder man sig av ett schema med utformade frågor vilket Bryman (2011) benämner som intervjuguide, som även kännetecknar en semistrukturerad intervju. Att använda en intervjuguide ställer inga krav på att frågorna måste komma i rätt följd eller att man är tvungen att hålla sig till de frågorna, utan man kan fritt ställa följdfrågor och anpassa frågorna efter sammanhanget (Ibid.). Vidare framhåller Eliasson (2010) att grundläggande i en semistrukturerad intervju är att informanten själv tillåts utveckla sitt svar utifrån sina synpunkter, utan att man på något sätt påverkar informantens åsikt.

Johansson och Svedner (2006) lyfter vikten av att noggrant utforma intervjufrågorna på ett enkelt sätt för att på så vis få ta del av informantens konkreta erfarenheter, utan att skapa eventuella missförstånd eller att svaren som erhålls är utifrån vad informanten tror att intervjuaren vill höra. Att använda öppna frågor i intervjun kan vara en nackdel enligt Bryman (2011), eftersom det ger respondenten möjlighet att styra samtalet. Detta kan vara tidskrävande för intervjuaren om respondenten lämnar ämnet och pratar på utifrån andra områden, därför kan det vara bra att avgränsa fokusområdet för att få svar på det som är av intresse för studien. Samtidigt lyfter han även fördelar då en intervju med öppna frågor kan ge oförutsedda svar, vilket kan ge forskaren nya inriktningar.

För att underlätta vid transkriberingen användes en nedladdad diktafon på Ipaden under intervjun, för att så detaljerat som möjligt kunna återkoppla till det som sades. Vid bearbetningen av intervjumaterialet underlättar det om man kan ta del av intervjun flera gånger, för att på ett så noggrant sätt som möjligt kunna återberätta det som sades utan risk för feltolkningar (Eliasson, 2010). Bryman (2011) instämmer och framhåller även betydelsen av inspelning vid intervjuer för att man vid transkriberingen inte ska gå miste om respondentens utformning av speciella fraser och specifikt använda ord, vilket kan ske när man bara antecknar under intervjun. Användningen av diktafonen underlättade även vid själva intervjun då inte fokuset hamnade på skrivandet, vilket kunde bidra till att något betydelsefullt förbisetts. I stället hamnade fokus på frågorna och svaren för att kunna ställa relevanta följdfrågor vid behov. Eliasson (2010) betonar vikten av att informanten blivit informerad redan innan

intervjun och lämnat sitt godkännande i form av underskrift på samtyckesblanketten, vilken tillåter att inspelning sker under intervjun.

4.1.2 Observation

För att få förståelse för informanternas tankar och syn på hur förskolegården gynnar barns motoriska utveckling, observerades förskolegården genom att fotograferas utan närvarande barn eller pedagoger. Backman (2008) framhåller observation som en metod där man med egna ögon kan få kännedom om verkligheten. Genom observationen kunde en beskrivning av vad förskolegården ville förmedla göras, vilket även gav en inblick i förskolegårdens utformning och hur den låg i förhållande till närliggande miljö och skog. För att inte missa något antecknades vilka redskap som fanns samt om det fanns något annat som kunde vara svårt att uppfatta utifrån fotograferingen. För att inte påverka för mycket med egna tankar var det viktigt att ha ett så neutralt förhållningssätt som möjligt. Vill man få ett så noggrant resultat som möjligt framhåller Backman (2008) vikten av att både observera och anteckna då det kan vara svårt att anteckna något som behöver uppfattas med ögat. Mina anteckningar användes sedan vid resultatdiskussionen för att ge en så rättvis beskrivning som möjligt av respektive förskola.

Att observera gården med närvarande barn blev i denna studie för tidskrävande då man skulle varit beroende av att vårdnadshavarna gett sitt godkännande att deras barn skulle få delta under observationstillfället, vilket inte ansågs som relevant för studien i detta skede. Bilderna användes sedan även som stöd vid tolkning av intervjuerna för att skapa förståelse för förskolegårdens intryck, vilket underlättade för att förstå intervjusvaren på ett konkret sätt.

4.2 Urval

I min studie hamnade fokus på vilken inverkan förskolegården har på barns motoriska utveckling utifrån ett pedagogperspektiv. Därav valdes tre förskolor belägna i ett mindre samhälle i Mellansverige ut, varav två kommunala och en fristående med olika förutsättningar. Innan förskolorna valdes ut konstaterades syftet och målet med studien och utifrån det undersöktes vilket urval som passade bäst. Mitt urval kan tolkas som målstyrt (Bryman, 2011), då pedagogerna som valdes ut arbetade på förskolor som tydligt skiljde sig mellan varandra men ändå benämnde närheten till skog och närliggande miljö som en tillgång.

Förskola A är en kommunal förskola och på kommunens hemsida lyfter förskolan närheten till natur och skog som en del av verksamheten.

Förskola B är en kommunal förskola som på kommunens hemsida framhåller förskolan och dess närhet till skogen som en förlängning av förskolegården, vilket de benämner med uterum.

Förskola C är en fristående förskola som ligger i ett litet närliggande samhälle. På kommunens hemsida lyfter förskolan utomhuspedagogik som sin profil och belyser att ”utevistelse ger friska barn som tycker om att vara ute och får respekt för naturen”.

På varje förskola valdes två pedagoger ut för intervju varav minst en utbildad förskollärare. Urvalet gav mig två olika infallsvinklar på samma förskolegård eftersom pedagogernas uppfattningar var oberoende av varandras, där antalet intervjuer gav mig en bra variation på svar. Med hänsyn till konfidentialitetskravet kallas förskolorna för A, B och C, där pedagogerna på varje förskola namngetts utifrån förskolans bokstav, vilket betyder att på förskola A är pedagogerna döpta till namn som börjar på A.

4.3 Genomförande

Valet föll på tre förskolor där förskolecheferna på respektive förskola kontaktades via telefon för att informeras om studien och ge godkännande för mig att kontakta pedagogerna för intervjuerna. Pedagogerna informerades även om att varje intervju beräknades att ta ca 40 minuter. När förskolechefen gett sitt medgivande mailades samtyckes- och informationsbrevet ut till respektive pedagog. Samtyckes- och informationsbrevet (bilaga 1) innehöll lite information om mig, syftet med studien, en sammanställning och förklaring av Vetenskapsrådets forskningsetiska principer samt en ruta att kryssa i och plats för underskrift om samtycke.

På förskola A låg beslutet hos mig vilka pedagoger som skulle kontaktas för intervjun. Dessa kontaktades via telefon för att informeras om studien, samt för att bestämma datum och tid för intervjun. Därefter mailades information och samtyckesbrevet ut till vederbörande. Förskolechefen på förskola C valde själv ut vilka två pedagoger som skulle medverka i studien och när det kunde ske utan att först informera dem, därav mailades samtyckes- och informationsbrevet till henne så hon kunde vidarebefordra det. På förskola B var det svårt att få tag på förskolechefen, efter flera telefonsamtal mailades istället ett informationsbrev om studien

över samtidigt som samtyckes-och informationsbrevet bifogades. Efter några dagar utan återkoppling ringdes hon upp henne igen och jag lyckades då få tag på henne. Hon skickade ut informationen till alla pedagoger på förskolan så de själva fick bestämma om de ville delta eller inte. Efter några dagar utan återkoppling kontaktades hon igen och bekräftade att intervjuerna med pedagogerna kunde ske några dagar senare, men vid besöket på förskolan fanns det bara en pedagog att tillgå. Efter ytterligare kontakt fanns till slut möjligheten att intervjua ytterligare en pedagog på den förskolan.

Innan intervjuerna påbörjades kontaktades en förskollärare som arbetar på en annan förskola för en pilotstudie, där en genomgång av intervjufrågornas utformning gjordes för att se om de var tillräckligt bra utformade för att ge svar på frågeställningarna. Inför första intervjun sågs intervjufrågorna (bilaga 2) återigen över för att se om frågorna kopplades till syftet och frågeställningarna samt att ordningsföljden var korrekt. Under första intervjun insåg jag att många av frågorna blev upprepningar av tidigare besvarade frågor, vilket fick mig att återigen gå igenom frågorna inför intervju nummer två. Samma sak hände även under denna intervju och utifrån det omformulerades frågorna så de inte blev av upprepande karaktär utan mer öppna utifrån de områden som skulle belysas (bilaga 3). Att starta med en pilotstudie innan man sätter igång med intervjuer har sina fördelar då man kan fånga upp otydligheter i intervjufrågorna (Eliasson, 2010). Men trots genomförd pilotstudie kan man under intervjuerna upptäcka att frågorna behöver omformuleras, vilket Bryman (2011) framhåller kan åtgärdas när som helst trots att man redan genomfört en del av intervjuerna.

Innan varje intervju gick informations-och samtyckesblanketten igenom med varje pedagog för att kontrollera att inget var oklart, då de även fick frågan om det var accepterat att citera respondenten vid behov. Efter godkännande och underskriven blankett var det dags att påbörja intervjun. Vid genomförandet av alla intervjuerna hade vi fördelen att få sitta på en avskild plats utan att bli avbrutna i intervjun, vilket kunde ha skapat oro och vi kunde tappat fokus. Bryman (2011) och Trost (2010) betonar vikten av att sitta på en ostörd plats så inget ljud kan störa inspelningen samt att respondenten inte ska känna oro över att någon ska kunna höra vad som berättas vid intervjutillfället. Det är viktigt att respondenten känner sig trygg i miljön där intervjun äger rum för att det ska bli så givande som möjligt (Trost, 2010). Under intervjuerna fick jag känslan av att respondenterna var avslappnade och tog sig tid att besvara frågorna på

ett tydligt och genomtänkt sätt. Vilket kan bero på att de redan i ett tidigt skede blivit informerade om hur lång tid intervjun beräknades ta och utifrån det fick respondenten själv välja dag och tidpunkt för intervjun. Var det något svar som ansågs tvetydigt dubbelkollades detta genom att de fick höra min tolkning av svaret så respondenten kunde bekräfta att det tolkats korrekt.

4.4 Forskningsetiska principer och etiska överväganden

Denna studie har utgått ifrån vetenskapsrådets fyra etiska principer för att genomföra undersökningen på ett korrekt sätt enligt god forskningssed med hänsyn till respondenten.

Informationskravet är den första forskningsetiska principen då man på ett mycket noggrant sätt informerar respondenterna om studiens syfte. Respondenterna informeras även att de när som helst kan välja att avbryta deltagandet utan att bli ifrågasatt trots att man från början gett sitt medgivande (Vetenskapsrådet, 2011). Utifrån informationskravet togs först kontakt med förskolechefen på respektive förskola för att informera om studien och få ett godkännande innan pedagogerna kontaktades.

Samtyckeskravet innebär att de som väljer att delta i undersökningen godkänner genom att lämna sin underskrift, med vetskapen om att när som helst kunna avbryta. Det är först när godkännande gjorts man kan börja med undersökningen (Vetenskapsrådet, 2011). Efter förskolechefens godkännande skickades en informations- och samtyckesblankett ut till utvalda pedagoger för att ge dem information om studien samt att få deras godkännande för att kunna påbörja datainsamlingen på ett korrekt sätt.

Konfidentialitetskravet verkar för att man ska skydda informanterna genom att fingera deras namn vid intervjuer samt namnet på förskolan och orten, så man inte kan utläsa vem som deltagit samt vad vederbörande sagt. Datamaterialet ska även förvaras på ett sätt så ingen obehörig kan ta del av det (Vetenskapsrådet, 2011). Med hänsyn till konfidentialitetskravet informerades respondenterna om att namn, förskola och ort kommer att fingeras för att ingen möjlighet till koppling ska kunna ske, samt att datamaterialet förvaras så ingen obehörig kan komma över det.

Nyttjandekravet blir aktuellt vid bearbetning och presentation av datan. Ingen får ta del av materialet innan det är publicerat och man får inte sprida datamaterialet vidare då det endast är till för att användas i undersökningen. Efter avslutad undersökning är forskaren skyldig att förstöra all insamlad datamaterial så inte någon obehörig får tillgång till det (Vetenskapsrådet, 2011). Mitt insamlade datamaterial kommer att behandlas konfidentiellt och efter avslutad studie förstöras så ingen annan har möjlighet att ta del av det.

4.5 Bearbetning av den insamlade datan

Efter varje intervjutillfälle transkriberades genast datan utifrån det inspelade materialet, vilket underlättade då intervjusamtalet fanns färskt i minnet. Att spela in intervjun kan vara en nackdel då det tar lång tid att transkribera datan. Men fördelen är att man kan gå tillbaka och ta del av intervjun igen om det är något som är oklart eller vid användandet av citat (Eliasson, 2010). Varje intervju skrevs ordagrant ner på datorn där varje intervju namngavs med det fingerade namnet på respondenten och därefter samlades intervjuerna under respektive förskola namngett med A, B och C. När alla intervjuer var gjorda och noggrant transkriberade, lästes de grundligt igenom och det som ansågs som relevant till mitt syfte och mina frågeställningar samt likheter och olikheter markerades för att underlätta vid analysen. När grundgenomgången ansågs färdig kategoriserades svaren utifrån intervjuerna samtidigt som reflektioner skrevs upp i marginalen på pappret. Att ofta återgå till det utskrivna materialet bidrog till att inget betydelsefullt förbisågs. Bryman (2011) framhåller vikten av att ofta återgå till det insamlade materialet för att kontrollera att man inte missar något viktigt, samt att markera det relevanta i datainsamlingen för att se till att man får med allt som är av betydelse för studien.

4.6 Validitet och reliabilitet

Validiteten i en undersökning mäts utifrån om de svar man erhållit motsvarar de frågor man utgår från, där en hög validitet kännetecknas av att man fått svar på exakt det man efterfrågade (Bjereld et al., 2009). För att en undersökning ska få en hög validitet är det viktigt att man har en tydlig frågeställning och utifrån den har klart för sig vad det är man vill undersöka. En fördel är även att man under datainsamlingen noggrant kontrollerar att informationen är pålitlig (Eliasson, 2010). Reliabiliteten utgår från om man kan lita på resultatet i undersökningen, där man kan stärka reliabiliteten genom att någon annan får upprepa tillvägagångssättet i undersökningen för att se om samma svar erhålls (Bjereld et al., 2009; Eliasson, 2010).

Johansson och Svedner (2006) lyfter vikten av att de olika delarna i undersökningen gjorts på samma sätt och att intervjufrågorna är välformulerade och inte kan misstolkas, vilket utgör en del av mätnoggrannheten i undersökningen.

Tillvägagångssättet av studien är tydligt beskrivet och intervjuguiden är bifogad som bilaga, vilket betyder att det finns möjlighet att använda den igen. Utifrån detta kan den grundläggande undersökningen upprepas men det som kan skilja sig åt är svaren från respondenterna eftersom varken de eller förskolorna kan identifieras, även frågornas följdfrågor kan se olika ut och kopplingen till förskolegårdens utformning och närmiljön eftersom ingen förskola är någon annan lik.

5. Resultat

Först följer en beskrivning av de tre olika förskolorna som är gjord utifrån de bilder som togs under observationen. Dessa kompletteras med pedagogernas uppskattning på hur långt de anser att de har till närliggande skogsmiljö. Sedan följer även en kort presentation av de pedagoger som intervjuats, där namnen är figurerade.

Vid analysen av intervjuerna förekom fem centrala teman som pedagogerna berörde vilket valdes att använda som rubrik för respektive stycke, *hälsa och fysisk aktivitet, utevistelse, förskolegården, närmiljön, pedagogens roll och konsekvenser av utvecklad motorik.*

5.1 Presentation av förskolor och pedagoger

Förskola A ligger naturnära med en ganska platt förskolegård där endast en kulle med ett träd och några buskar utgör känsla av naturmiljö. Förskolan har nyligen fått gården renoverad och det har tillförts nytt material, en stor grön larv där barnen kan krypa igenom, ett kök med redskap och ett staket där tanken är att man ska plantera bärbuskar. Sedan tidigare finns även ett aktivitetshus med klättervägg och rutschkana, en stor sandlåda, tre små bord med inbyggd sil och en liten trekantig träkoja utan inredning. Förskolegården kan inte avgränsas utan består av en stor förskolegård där allt material finns tillgängligt. Material som spadar, hinkar, fotbollar, pulkor och cyklar finns inlåst i ett skjul på gården. Från förskolegården till skogen är det cirka 40 meter. På denna förskola arbetar Anna som är en utbildad förskollärare och har varit yrkessam i två år, hon arbetar med barn i ålder 1-3 år. Agneta är också utbildad förskollärare och har varit yrkessam i 30 år varav 26 år på denna förskola, i hennes barngrupp är barnen 3-4 år gamla.

Förskola B ligger i en gammal nedlagd skola mitt i ett bostadsområde, nära till skog och naturmiljö. Förskolegården är liten och huvudsakligen platt och de fasta lekredskapen utgörs av gungor, ett litet aktivitetshus med klättervägg och rutschkana, en sandlåda, en kanot vilken barnen kan använda i sin lek samt ett litet förråd som är avdelat och får fungera både som redskapsförråd samt lekstuga. Redskap som hinkar, spadar och cyklar finns i redskapsförrådet och köksredskap, vagnar och dockor finns i lekstugan. Förskolegården är belagd utmed förskolans vinklar vilket bidrar till att man har satt upp grindar och staket för att avgränsa

förskolegårdens yta. På baksidan finns en gräsplätt med några träd i mitten vilket ger en lummig känsla och kan verka som solskydd på vår och sommar. Skogen ligger belägen ungefär 100 meter från förskolan. På denna förskola arbetar Birgitta som är nyutbildad förskollärare och har varit yrkessam i ett år och arbetar med de minsta barnen 1-3 år, här arbetar även Berit som har grundskolläro- och förskolläro- utbildning och har varit yrkesverksam i 10 år varav tre år på denna förskola där hon arbetar med fyra och femåringar.

Förskola C är en fristående förskola som ligger i ett litet närliggande samhälle, med en förskolegård som består av varierad och kuperad naturmiljö med mycket olika redskap, bland annat en uppbyggd motorikbana, en lekstuga, kompisgunga, klätterställning med rutschbana och sandlåda. Allt material finns tillgängligt ute på gården sorterat i olika backar och cyklarna står parkerade utmed förskolans vägg. Förskolegården har ingen möjlighet till avgränsning med grindar utan består av en stor gård med mestadels gräsytor förutom en genomgående väg formad som en stor åtta, vilken är asfalterad. De har skogen cirka 300 meter och en strand cirka 200 meter från förskolan. Här arbetar Christina som har en utbildning för barn i låga åldrar som varit yrkessam i fem år varav ett år på denna förskola, samt Cecilia som har gått lärarutbildningen och har varit yrkessam i fem år varav två år på denna förskola. På denna förskola arbetar man åldersintegrerat men när man delar upp barngruppen arbetar Christina med de yngre åldrarna 1-3 år och Cecilia med de äldre fyra och femåringar.

5.2 Hälsa och fysisk aktivitet

Gemensamt för alla intervjuade pedagoger var hälsans betydelse för barnens välmående på förskolan. Detta lyfter de och förklarar att barnen får genom rörelse, vilket de anser är en viktig del av barnens vardag.

Hälsa för mig är att må bra och röra på sig, få utrymme för det vilket jag inte anser att man har inomhus, det finns inga anpassade lokaler för det här. Men vi har ju skogen nära och en bra utemiljö. (Agneta)

Att vara fysisk aktiv kopplar pedagogerna till barns medvetna och omedvetna rörelsemönster och är överens om att den fria leken ute på förskolegården har stor betydelse för om barn är

fysiskt aktiva eller inte. En pedagog som arbetar med de yngsta barnen beskrev barnens fysiska aktivitet på följande sätt:

De små barnen rör sig hela tiden, de är ju aldrig still utan har rörelse hela tiden som exempelvis att de klättrar på allt. (Anna)

Samtidigt förklarade hon att de inte använde sig av planerade rörelseaktiviteter eftersom hon tillsammans med övriga pedagoger på den avdelningen inte ansåg att det behövdes. På förskola B och C lyfter pedagogerna att barnen gärna är fysiskt aktiva, att de tycker om att röra på sig och använder sin kropp mycket genom leken. Cecilia lyfter att de arbetar med tema kroppen vilket ger tillfälle att lära barnen hur viktigt det är att må bra. De arbetar med olika delar av välmående där rörelse tar stor del av aktiviteterna för att ge barnen förståelse för att rörelse är en viktig del för att må bra. De har även valt att lyfta rörelse och fysisk aktivitet i handlingsplanen för förskolan för att påvisa att det är viktigt för dem och att de arbetar aktivt med det.

Fysisk aktivitet är en stor del av vår verksamhet eftersom vi är ute mycket och där rör ju sig barnen, de är ju aldrig stilla ute och vi vill utveckla gården mer för att barnen ska vilja vara ute. (Cecilia)

Fysisk aktivitet utifrån en hälsoaspekt är inget man specifikt lyfter på någon av förskolorna utan det finns andra ämnen som anses som mer viktiga att lägga fokus på. Alla intervjuade pedagoger anser att barnen får utlopp för sitt rörelsebehov i den fria leken i utemiljön på förskolan. Anna, Berit och Birgitta anser att man inte behöver komplettera med ytterligare aktiviteter för att främja rörelse hos barnen utan det sker med automatik.

Är man själv fysiskt aktiv och ser fördelen med att röra sig anser jag återspeglar hur man själv agerar som pedagog på förskolan. Privat tycker jag om att röra på mig, jag tränar och brukar ta långpromenader vilket jag tror har betydelse för hur jag förhåller mig till fysiska aktiviteter på förskolan. (Agneta)

Hon förtydligar med att fysiskt aktiva pedagoger oftast skapar aktiviteter för att barnen inte bara ska sitta i sandlådan eller gunga utan vara mer aktiva. Det kan räcka med att själv börja springa runt på asfaltsvägen och låtsas vara bil eller springa upp och ner i backen för att barnen också ska bli delaktiga.

5.3 Utevistelse

Samtliga intervjuade pedagoger lyfter vikten av att barnen ska få tillbringa tid utomhus i förskolan, vilket de anser är en naturlig del av verksamheten. Att vara ute är viktigt och pedagogerna är överens om det, trots att det skiljer sig mellan förskolorna och avdelningarna när jag frågar hur mycket tid man spenderar utomhus och vad de anser är tillräckligt. Generellt bland förskolorna är man utomhus en gång per dag, vilket oftast sker på förmiddagen eftersom de yngsta barnen sover på eftermiddagen. Till skillnad från förskola C där man vistas utomhus minst två gånger per dag. Cecilia och Christina anser att utevistelsen är lika viktig som inomhusaktiviteterna och lyfter att de försöker skapa utedagar då man vistas ute hela dagen och även lagar mat utomhus för att utnyttja utemiljön mer. När jag frågar om det finns någon orsak som kan bidra till att de inte går ut berättar Berit, Anna och Birgitta att det finns vissa tillfällen då de väljer att vara inne istället för att gå ut. Det kan vara en organisationsfråga då de inte kan lösa raster eller vid sjukdom då det är många vikarier, men även vädret kan påverka utevistelsen:

De små barnen är inte lika aktiva som de stora så är det för kallt börjar de frysa och bli ledsna så då brukar det inte vara någon idé att gå ut eftersom man måste ta på alla kläder samma sak om det är jätteregnet så brukar barnen bli våta innanför regnstället och regnvantarna ramlar bara av och de kan inte ta i något med stora vantar på så då kan man göra något inomhus istället. (Anna)

På sommarhalvåret är det större chans att man tillbringar mycket mer tid utomhus än på vinterhalvåret vilket samtliga pedagoger framhöll. Det underlättar då man inte behöver ta på barnen så mycket kläder och det är lättare för dem att röra sig utan tjocka otympliga kläder och stövlar. De flesta pedagoger är överens om att när man känner sin barngrupp kan man känna av när det är dags att gå ut och röra på sig.

När det blir lite mer spring och kryp i barnen är det dags att gå ut, jag tycker att vi försöker täcka upp för barnens behov, men det är ju inte alltid det går men vi försöker. När barnen kommer in igen är de lugnare och då kan de sitta stilla och göra något annat till exempel måla. (Berit)

Flera av de intervjuade pedagogerna förklarar att de flesta barnen vistas långa dagar på förskolan, vilket bidrar till att det är på förskolan de får sitt rörelsebehov tillfredsställt. Några av pedagogerna framhåller även att man märker på barnen om de inte varit ute tillräckligt eftersom de brukar bli väldigt trötta och oroliga i kroppen.

5.4 Förskolegården - motorisk utmanande

Att förskolegårdens miljö har stor betydelse för barnens möjlighet till rörelse är alla intervjuade pedagoger överens om, trots att det kan skilja sig hur de ser på gårdens utformning och hur de anser att den är anpassad för att främja barns motoriska utveckling. De flesta pedagoger framhåller att förskolegården bidrar till att barnen får större yta att röra sig på än inomhus, vilket automatiskt leder till mer spring och större rörelsemöjlighet samtidigt som materialet utomhus har stor inverkan och främjar mer rörelse. Centralt för alla tre förskolor är att cyklarna är mycket populära hos barnen, det finns asfalterade vägar på förskolegården vilket bidrar till att de flesta barnen använder cyklarna i leken. De yngsta barnen använder cyklarna på ett annat sätt än de äldre då höjden på cyklarna inte är anpassade för de minsta barnen.

De minsta barnen har svårt att cykla och försöker, de vill ju gärna komma upp på cykeln och det är ju motorisk träning bara det att försöka ta sig upp. (Birgitta)

Allt materialet som finns att tillgå på förskolans gård bidrar till att barnen utmanas motoriskt, påtalade alla pedagoger under intervjun. Berit framhöll att det bara gällde att tänka till för att synliggöra det. På alla tre förskolor fanns det ett aktivitetshus där man fick klättra upp på en klättervägg för att komma upp och sedan åka rutschkana ner igen. Anna påpekade att det egentligen inte var anpassat för de mindre barnen eftersom det krävde motorisk färdighet för att kunna kombinera armar och ben för att komma upp på klätterväggen. Detta framhöll även flera av de intervjuade pedagogerna samtidigt som de ansåg att det blev en utmaning för barnen motoriskt och en seger när de väl kommer upp. Ingen av pedagogerna ansåg att man gynnade barnen om man lyfte upp dem utan barnen var medvetna om att det krävdes att de själva kunde klättra upp.

Vissa barn kan vara jättearga när vi inte lyfter upp dem utan står intill och försöker stötta dem och förklara hur de ska göra för att träna på att komma upp. Ibland kan de äldre barnen vara förebilder för de yngre och visar hur man ska göra för att komma upp, när de väl lyckas växer de flera centimeter och belöningen blir ju att de får åka rutschkana ner. (Agneta)

Att gungorna påverkar barns motoriska utveckling positivt var pedagogerna på förskola B och C överens om, tillskillnad från Agneta och Anna som valt att ta bort gungorna från förskolegården eftersom de ansåg att gungorna hade fler nackdelar än fördelar. De ansåg att barnen gärna ”fastnade” där hela utevistelsen och det fanns en risk att barnen kunde skadas om

de fick gungan på sig, samtidigt som de framhöll att gungor finns på varenda lekplats så då kan de gunga när de besöker den med vårdnadshavarna. Till skillnad från Anna och Agneta anser övriga pedagoger att gungorna kan ha en positiv inverkan på barns motorik.

Gungorna är ett bra sätt att träna och utveckla grovmotoriken för barnen. De får själva försöka klättra upp och lära sig att ta fart vilket bidrar till att de får känna sin kropp och hur den funkade. Vad krävs för att jag ska kunna ta fart och hur ska jag göra med armar och ben?
(Berit)

Att lära sig gunga är motoriskt krävande anser Cecilia och Christina. De berättar att det finns en kompisgunga på förskolan som brukar vara populär bland barnen.

Vi har ett gäng som alltid gillar att gunga och tar beslag på kompisgungan där uppe, de puttar på varandra och visar varandra hur man gör för att ta fart. När de väl har kommit på rätt teknik vill de gärna gunga hela tiden för det är så roligt, det märks att de fastnar lite i grejer. Men det märks även att det främjar den motoriska utvecklingen när de lärt sig att kombinera arm och benrörelser för att kunna ta fart själv. (Cecilia)

Till skillnad från de andra förskolorna tillför förskola C mer material på förskolegården allteftersom barnen efterfrågar eller att de själva uppfattar att det saknas något. För några månader sedan fick de förfrågan om de ville ha stora stockar som togs ner i skogen, vilket gav tillfälle att bygga en motorikbana. Cecilia förklarar att alla barn tycker om att vistas på motorikbanan, vilket automatiskt bidrar till att de barn som har haft svårt att hålla balansen och tyckt att det är jobbigt att bli utmanad har visat på vilken nytta den har gjort.

Barnen klättrar och balanserar på stockarna och utvecklar banan allt eftersom de saknar något, ibland kommer det till material och ibland tas det bort om det behövs någon annanstans. De har många idéer på vad som kan behövas och om man behöver flytta om lite för att det ska bli mer utmaning. Det enda som krävs är att vi kan erbjuda material och att det finns tillgängligt för dem, sedan löser de oftast resten tillsammans. (Cecilia)

Barnen har verkligen utmanat sig själva genom att använda motorikbanan vilket gett resultat genom bättre balans och koll på sin kropp. (Christina)

Att sandlådan har en central plats på förskolan är alla intervjuade pedagoger överens om samtidigt som de förklarar att den har andra användningsområde än att bara gräva i. Många barn tycker om att gå balansgång på kanten till sandlådan och brukar roa sig med att gå runt och runt flera varv samtidigt som det inspirerar fler barn att prova så ibland kan det nästan vara

fullt runt sandlådan, skrattar Agneta. De lyfter även att man märker att barnen blir stadigare och mer säkra kroppsmässigt för varje gång de går runt. En anledning till att barnen använder sandlådan till att gå balansgång på, tror flera av pedagogerna beror på att det är lagom högt samtidigt som det är spännande att försöka balansera utan att ramla ner. Att sandlådan kan utmana barnen motoriskt på fler sätt förtydligar en av pedagogerna,

Att bara komma över sandlådekanten är en utmaning för de yngsta barnen som kanske precis lärt sig gå och inte nog med det, nu på vintern är det ännu svårare eftersom de har tjocka overaller och stora kängor eller stövlar på sig. Man ser hur de funderar på hur de ska gå tillväga för att få över benen över kanten. Det är ju även en motorisk utmaning för de yngsta att bara ta sig fram över gården från asfalt till sand till gräs så det behövs inte mer för att de ska få sin träning. (Birgitta)

Alla tre förskolor hade någon typ av kulle eller slänt på förskolegården vilket pedagogerna lyfter som en fördel, särskilt eftersom det hade snöat någon dag innan intervjuerna vilket bidrog till att det var full fart i pulkabacken. Pedagogerna lyfter kullarnas storlek som positiv eftersom de anser att den är lagom för barnen så de orkar dra upp pulkorna själva och kan gå upp med stjärtlapparna utan att tröttna för att det är för jobbigt. När det inte är snö brukar barnen istället springa uppför backen och rulla ner något de kan roa sig med ett bra tag. Agneta berättar även att barnen brukar försöka sparka upp fotbollar uppför backen för att se om de rullar ner igen.

Tillskillnad från de andra förskolorna beskriver Birgitta sin förskolegård som väldigt fattig redskapsmässigt och vidareutvecklar detta genom att påvisa att det inte finns något tydligt motorikutvecklande material på gården. Hon anser även att utformningen är bristfällig då förskolegården har en framsida och en baksida, där pedagogerna bestämmer vilken sida barnen ska vara på. Tyvärr bidrar gårdens utformning till att den känns väldigt liten och trång eftersom man inte kan ha öppet grinden emellan då man inte har uppsikt över dem som är på andra sidan. Trots det anser hon att barnen oftast har något att göra på gården.

Samtliga intervjuade pedagoger instämmer i att det alltid finns saker att utveckla på förskolegården och att den inte är färdig på något sätt. Ingen av pedagogerna på förskola B har några förslag utan hänvisar till att det inte finns pengar till att tillföra nytt material och att gården inte prioriteras utan man lägger mer fokus på innemiljön. På förskola A anser de att den nybyggda förskolegården har gett nytt liv till lek och rörelse, men att det oftast är tid och pengar

som styr om man har möjlighet att utveckla förskolemiljön ytterligare. Att utveckla förskolegården är något som bara fantasin sätter gränser för enligt pedagogerna på förskola C.

5.5 Nyttjandet av närmiljön

Att närmiljön är viktig för barnens motoriska utveckling och välmående är de flesta pedagoger överens om trots att det skiljer sig en del när de berättar hur ofta de väljer att nyttja den. När jag säger närmiljö kopplar pedagogerna det till närliggande skog eller naturområde, på gångavstånd från förskolan. Cecilia och Christina nämner även en strand de brukar besöka med barnen som ligger i närheten. De flesta pedagogerna har en vision om att de vill besöka den närliggande miljön minst en gång per vecka, något som inte har fullföljts på grund av olika orsaker. Anna som arbetar med de yngsta barnen förklarar:

Vi har inte varit i skogen på hela hösten för vi har haft inskolningar, vi skulle vilja gå i alla fall en gång per vecka. Vi brukar inte gå till närliggande lekplatser eftersom de inte är anpassade för de små, skogen är bättre men vi har inte kunnat utnyttja det eftersom mycket annat ska göras tyvärr. (Anna)

Samtidigt berättar Agneta som arbetar på samma förskola men på avdelningen med barn i åldern 3-4 år:

Vi går till skogen minst en gång i veckan eftersom barnen har ett stort rörelsebehov och därför gör skogen att barnen får möjlighet till utmaning på grund av den kuperade terrängen. Skogen är nära så den ska utnyttjas. (Agneta)

För att kunna utmana barnen motorikmässigt anser de flesta av de intervjuade pedagogerna att skogen blir ett komplement till förskolegården, samtidigt som det är den miljö som automatiskt främjar barns motoriska utveckling. De påvisar även vikten av att ta tillvara på den kringliggande miljön för att barnen ska få förståelse för att man kan utnyttja den på olika sätt samtidigt som många barn kanske inte ens har varit i skogen och lekt någon gång. Cecilia framhåller även att:

Vi tycker att det är viktigt att barnen får komma ut och se sig omkring, lära sig om sin närmiljö och vad som finns där. (Cecilia)

Samtliga pedagoger anser att man inte behöver ha ett mål eller en planerad aktivitet när man går till skogen utan det är viktigt att barnen själva får utforska det de själva tycker är intressant. Eftersom det kräver en del planering när man ska gå till närmiljön brukar de alltid ta med sig

frukt att äta när de kommit fram, för när de väl är där vill de utnyttja tiden så mycket som möjligt vilket är gemensamt för alla tre förskolorna.

Vill man utmana barnen grovmotoriskt anser jag att det är mycket bättre att få komma ut i skogen [...] vi går till närliggande skogspartier och där får de så mycket gratis, de får klättra, gå i terräng och träna balansen och så där. På förskolan måste man konstruera miljöerna för att utmana dem kroppsmässigt, ute i skogen tar de initiativet naturligt. (Christina)

En av pedagogerna på förskola B lyfter närheten till skogen som en fördel:

Vi har ju även skogen som ett rum, ett uterum som vi använder oss av, så där får de ju också träna på den motoriska biten. Vi är jättegglada över att ha så nära till skogen eftersom våran förskolegård är ganska liten. (Berit)

Berit lyfter även en närliggande lekplats som en plats dit de kan gå och leka som variation till förskolegården, det blir inga planerade kontinuerliga besök utan de försöker komma iväg dit någon gång ibland vilket brukar uppskattas av barnen. Berit framhåller att hon anser att förskolan ligger strategiskt rätt för dess närhet till både skog och lekplatser, vilket hon anser att de behöver bli bättre på att utnyttja.

5.6 Pedagogens roll

Alla intervjuade pedagoger delar åsikten av att de har stor betydelse för barnens motoriska utveckling i utemiljön samtidigt som de framhåller att barnen själva skapar rörelse och automatiskt är fysiskt aktiva i sin lek. Att vara en delaktig och närvarande pedagog är något som framhålls som viktig, samtidigt som de flesta anser att man bör vara stödjande och hjälpa barnen för att de sedan ska kunna göra det själva.

Istället för att lyfta upp barnen när de vill gunga kan man vara där och stötta upp och visa att om man tar denna foten först sen tar vi nästa steg. Tillslut kan de ju själva och då blir de jättestolta, så man får vara en liten draghjälp i deras lärande där utan att vara snabb och göra det åt dem utan att de får träna. Det tror jag är en bra idé. (Berit)

Pedagogerna har en gemensam syn på att man bör vara lyhörd för att se hur man kan stötta barnen i de olika miljöerna. På förskolegården kan det handla om att man kan hålla i handen vid balansgång och stöttning för att klättra uppför klättertornet. Men det är även viktigt att övervaka barnens lek på gården för att uppfatta om något händer, eftersom det är svårare att vara nära barnen utomhus än inomhus då ytan är större.

En av pedagogerna förklarar att det är viktigt att finnas nära barnen för att skapa trygghet och vara lyhörd. När barnen leker i utemiljön förklarar flera av pedagogerna att det kan kännas lite vanskligt eftersom man vill att barnen ska utforska och utmana miljön och sina kroppar, samtidigt som man har ett ansvar som pedagog att det inte händer dem något.

Man vill att barnen ska utforska sin omgivning och få prova och testa sin kropp, klarar jag detta? Att de får utmana sig själva också, det blir ju en balansgång eftersom man är rädd för att de ska ramla ner och slå sig samtidigt som man inte vill hindra dem utan vill låta dem försöka [...] viktigt att barn får prova och utmana sig men att man ändå är där, det är viktigt tycker jag att man ändå ger dem möjligheterna. Att man är med dem på något sätt. (Berit)

Cecilia och Christina anser att man som pedagog ibland kan vara lite snabb med att hjälpa barnen om det är något de inte klarar av, samtidigt som de anser att pedagogens roll är att fungera som stöd och hjälpa dem att hitta vägen. Christina förtydligar och förklarar att det är viktigt att föra ett samtal med barnen för att se om barnet vill ha hjälp eller inte och att man ska hjälpa lagom mycket. Vidare framhåller Cecilia och Christina att besöken i skogen kan vara väldigt ansträngande för många barn, vilket kräver mycket engagemang och ställer höga krav på pedagogerna att inte ge upp.

Det måste få ta emot ibland och inte vara så lättvindigt. Låter man barnen se efter hur andra barn gör och låta andra barn vara modeller är allra bäst och att man sedan låter barnet kämpa lite innan man som vuxen erbjuder stöttning. Ofta vill man inte att barnen ska få några motgångar men när det gäller att utveckla det motoriska är det en fördel eftersom man lär sig hur kroppen fungerar och vad den klarar av under tiden. (Christina)

De flesta pedagoger är kluvna när det gäller hur tillåtande man ska vara i utemiljön, vilket kan ses som en utmaning i sig. Ingen av förskolorna har några gemensamma regler för vad som är tillåtet eller inte, utan det är upp till den närvarande pedagogen att avgöra. Pedagogerna har en gemensam syn att det är en balansgång mellan att vara tillåtande och inte tillåta i utemiljön, vidare framhåller de att om det inte är farligt kan det istället gynna barnen. Så istället för att vara snabb och stoppa kan det vara bättre att avvakta och låta dem prova för att se vad de kan och istället låta pedagogens roll vara att finnas nära för att vägleda. Det enda som är en stående regel på alla tre förskolorna är att man inte får klättra på taket till aktivitetshuset eftersom det är högt och farligt om barnet ramlar ner.

5.7 Konsekvenser av utvecklad motorik

Alla intervjuade pedagoger anser att motoriska svårigheter på något sätt påverkar barnet negativt, även om det skiljer sig på vilket sätt de anser att barnet får svårigheter. Pedagogerna på förskola A och B anser att det påverkar barnet negativt kroppsligt, att de får svårare att röra sig och musklerna kan bli stela vilket kan bidra till att de blir hämmade rörelsemässigt.

Barnen behöver en motorisk grund att stå på för att orka sitta still och prestera senare uppe i skolan, allt hänger ju ihop på något sätt, så det vet man ju att barnen behöver ha en motorisk utveckling för att klara sig ordentligt och för att må bra. (Birgitta)

En av pedagogerna lyfter att hon inte har funderat på vilka konsekvenser barn kan få på grund av utvecklad motorik, men hon tror att det kan påverka barnet negativt kroppsligt. Hon anser att det är viktigt att tänka i de banorna eftersom det kanske kan bidra till att barnet kan få svårigheter som håller i sig under hela uppväxten och vidare upp i vuxen ålder. Har de möjlighet att påverka det redan i förskolan är det jätteviktigt. En annan pedagog anser att man ser ganska snabbt på barnen om de behöver extra motorisk träning redan vid tre-fyra års ålder. Hon tror även att det är viktigt att träna lite extra på det för att det inte ska bli en begränsning, att barnet inte kan klara av det kompisarna gör vilket kan påverka självkänslan. Christina påvisar att grovmotoriken är viktig för den språkliga utvecklingen eftersom det är kroppen som kommunicerar och det är vägen genom grov- och finmotoriken man kan hitta ett bra språk. Hon förvånas av att man inte har kunskap om vilka konsekvenser motoriska svårigheter får för barnen på förskolan.

Språket är inte så tydligt kopplat till motoriken och det kan förvåna mig mycket att det ändå brister. Motorik, rytmik- att hitta rytmiken i de motoriska övningarna och i rytmiken använda sig av den språkliga utvecklingen för mig hänger ihop som ett kugghjul. (Christina)

Trots olika uppfattningar om konsekvenser vid dålig utvecklad motorik framhåller samtliga intervjuade pedagoger att det är något man bör arbeta mer med, för att kunna skapa de bästa förutsättningarna för barnen på ett medvetet sätt.

6. Diskussion

Syftet med studien var att genom en kvalitativ metod som bestod av observation samt intervjuer med sex pedagoger från tre olika förskolor, undersöka vilken syn de har på utemiljöns främjande av barns motoriska utveckling.

6.1 Metoddiskussion

Efter att syftet och frågeformuleringen fastställts föll slutligen mitt val på att göra intervjuer med sex pedagoger från tre olika förskolor, vilket resulterade i två intervjuer på varje förskola för att erhålla ett varierat svar. Att göra gruppintervjuer istället för individuella intervjuer var en fundering från början, men eftersom det närmade sig jul ansåg jag att det kunde vara svårt att få till gruppintervju då man var tvungen att avlägga tid på kvällen efter barnen gått för dagen för att klara av det organisationsmässigt. Jag tog för givet att ingen hade lust att stanna kvar eller komma tillbaka för att ställa upp på en intervju när advent och jul var i antågande. Därför valde jag att göra individuella djupintervjuer med utvalda pedagoger istället, vilket ansågs vara lättare att genomföra. Trost (2010) anser att gruppintervjuer kan vara en nackdel då det är svårt att uppmärksamma allt som händer under intervjun, kroppsspråk, uttryck och specifika citat är något som kan förbises vid högt deltagarantal. Det kan även vara svårt att fånga upp de blyga och tillbakadragna personernas åsikter då de mer dominerande hörs och syns mest, samtidigt som det kan vara svårt att fånga upp enskilda åsikter då man inte vill skilja sitt tyckande från mängden. Däremot finns det en fördel med gruppintervju då det kan skapas en diskussion utifrån alla respondenters åsikter och tankar, vilket kan bidra till en intressant och givande intervju (Ibid.).

På grund av den avsatta tiden för examensarbetet fanns inte möjlighet att göra en etnografisk studie, vilket troligtvis hade bidragit med större variation på datainsamlingen utifrån fler perspektiv. Att göra en etnografisk studie kräver mycket tid enligt Roos (2014), eftersom det innebär att man gör datainsamling utifrån flera olika metoder för att kunna besvara syftet på ett så utförligt sätt som möjligt utifrån de valda metoderna. För att få en tydligare uppfattning om hur pedagogerna agerar på förskolegården och hur den främjar barnens motoriska utveckling hade observationer av pedagogerna i barngruppen kunnat vara ett komplement till intervjuerna. Här gjordes ett val att observera förskolegården utan barngrupp för att skapa förståelse för hur

förskolegårdens miljö främjar barnens motoriska utveckling. Med tanke på att det främst var pedagogernas syn och tankar jag var ute efter kändes inte observation av barngruppen på förskolegården som relevant i detta skede, då även tiden kändes begränsad för att ge en rättvis bild.

Då mitt mål var att erhålla två pedagogers syn på förskolegården på varje förskola, bedömde jag att det kunde vara svårt att genomföra intervjuerna om inte förskollärarna fanns tillgängliga. Därav ansågs att minst en utbildad förskollärare på varje förskola skulle ge den variation på svar jag var ute efter. Från början var tanken att endast intervjua utbildade förskollärare eftersom de har utbildning för att arbeta med barns utveckling. I studien intervjuades sex förskolpedagoger vilket i själva verket inte är ett speciellt stort urval, hade resultatet blivit annorlunda om fler pedagoger intervjuats? Mitt syfte var inte att generalisera resultatet till en hel population, utan i enlighet med den kvalitativa metoden skapa förståelse för intervjupersonernas erfarenheter och åsikter (Kvale & Brinkmann, 2014).

Av de tre förskolorna som deltog i min studie hade jag bara erfarenhet av en av dem, förskola A. Att inte ha någon koppling till de andra två förskolorna ansåg jag gav en neutral och rättvis syn på hur pedagoger och barn använde sig av förskolegården och hur den främjar barns utveckling. Förskola A hade jag tidigare erfarenhet av från min VFU, men valde att ta med den i studien eftersom den nyligen blivit ombyggd vilket kunde bidra med intressanta perspektiv. En nackdel att välja en förskola som man har någon tidigare koppling till är att tidigare erfarenheter kan påverka de tolkningar du gör under metodinsamlingen, vilket i slutändan kan påverka ditt studieresultat (Franzén, 2014).

Jag ansåg att mina tidigare erfarenheter av barnen och pedagogerna på förskola A inte skulle påverka min syn då det inte gjordes en observation av barngruppen, utan en observation av förskolegården. Där intervjuerna handlade om pedagogernas syn på förskolegården, vilket inte heller sågs som ett problem. Intervjuresultatets bakgrundsfrågor visade på en variation hur länge pedagogerna varit verksamma och hur länge de arbetat på förskolan. Detta kan ha gett studien en bred infallsvinkel. Skillnaden mellan hur länge pedagogerna varit verksamma kan vara en bidragande orsak till att de har olika åsikter beträffande barns motoriska utveckling i förskolans utemiljö. De mer erfarna pedagogerna besökte skogen oftare och påvisar vilken nytta

den har för barnens utveckling. Ytterligare en fördel för studien är att de intervjuade pedagogerna arbetade med olika åldersgrupper i olika arbetslag, vilket bidrog till att intervjuarens omfattning består av pedagogers åsikter utifrån barnens olika åldersgrupper. Detta gav studien ett resultat utifrån hur förskolegården och utemiljön kan ses som motorikfrämjande utifrån hela barnens vistelseperiod på förskolan. Det kan vara en nackdel att intervjua pedagoger som inte varit verksamma så länge på förskolan eftersom de inte haft möjlighet att påverka förskolegårdens utformning eller tillförande av material i samma utsträckning som de övriga pedagogerna.

En annan fundering var om beslutet att omformulera frågorna kunde påverkat det intervjuresultat som erhöles, men efter att ha analyserat datainsamlingen kunde en bedömning göras att det inte haft någon betydelse då intervjuaren var lika innehållsrika oavsett vilken intervjuguide som använts.

6.2 Resultatdiskussion

Resultatet i undersökningen visar att alla intervjuade pedagoger var överens om att utemiljön främjar barnens motoriska utveckling på bästa sätt, där själva utevistelsen bidrar till att täcka upp för barnens rörelsebehov. Detta påvisar även tidigare forskning där utemiljön framhålls ha positiv betydelse för barnets möjlighet till fysisk aktivitet, motorisk utveckling, lek och hälsa (Mårtensson, 2004; Ericsson, 2003; Grahn, 1997; Berg, 2005). Tyvärr var de flesta pedagoger inte medvetna om vilka konsekvenser dålig utvecklad motorik kan få för barnet i framtiden. De framhöll endast att det kan inverka på deras kroppsliga rörelse vilket kan bidra till svårigheter vid fysiska aktiviteter i framtiden. Endast en pedagog påvisade att det kunde kopplas ihop med andra områden och innebära svårigheter vid bland annat den språkliga utvecklingen, men det var inte något de diskuterade i arbetslaget utan det var hennes egna tankar. Tidigare forskning visar tecken på att de barn som fått ökad fysisk aktivitet och motorisk träning även har fått förbättrad koncentrationsförmåga, vilket därtill gett ett positivt resultat i skolarbetet (Ericsson, 2003).

Utifrån resultatet i denna studie kunde jag göra en koppling till Ericssons studie (2003) då de flesta pedagoger framhåller vikten av att man låter barnen få springa av sig utomhus när det behövs, istället för att man ska behöva påvisa att man inte får springa inomhus. Vidare framhöll

en pedagog att de efter utevistelsen fick lättare att koncentrera sig och göra mer stillsamma aktiviteter igen.

Utifrån intervjuerna kunde jag sammanfatta att de flesta pedagogerna inte fokuserade och engagerade sig i förskolegårdens utformning, vilket blev ett oväntat resultat. Respondenterna framhöll ändå att de ansåg att gården var den plats som var mest motoriskt utmanande för barnen. Tillskillnad från pedagogerna i denna studie anser Granberg (2000) att förskolegårdens utformning har stor betydelse för hur den kan främja barns lek och rörelsebehov, vilket kräver att gården är anpassad utifrån barnens lek och intresse. De intervjuade pedagogerna ansåg att materialet var viktigt för att främja den motoriska utvecklingen, däremot lyfte de inte betydelsen av förskolegårdens utformning. Granberg (2000) framhåller även vikten av att förskolegården innehåller varierad miljö som terräng, plan asfalt, gräsmatta, undangömda skrymslen där barnen kan komma undan men även fasta redskap som klätterställning och gungor för att ge barnen mångsidig stimulans, vilket även Grahn (1997), Mårtensson (2004) och Änggård (2014) påvisar.

Att använda utepedagogik som profil på en förskola indikerar att man arbetar mycket med utemiljön och har förståelse för hur viktig den är för barns lek och utveckling (Änggård, 2014). Utifrån det får man förståelse för varför pedagogerna på förskola C som lyfter utomhuspedagogik som profil fokuserade och arbetade aktivt med att förändra miljön på förskolegården, för att skapa en utmanande miljö utifrån barnens intresse. Detta för att på så sätt bidra till att leken får nytt ”liv”. Att fokusera på utemiljön och vilken betydelse den får för förskolebarnens utveckling får även en tydlig koppling till studiens teori. Inom Reggio Emilia har pedagogen ett stort ansvar att tillsammans med barnen skapa förutsättningar för utveckling samt att tillsammans med barnen utforska utemiljöerna, vilken huvudsakligen ska främja barns lek och rörelsebehov (Dahlberg & Åsén, 2011).

På de övriga två förskolorna lägger man inget fokus på att tillföra nytt material utan använder sig av det som redan finns och anser att det är motoriskt främjande utifrån deras kunskap om motorisk utveckling. Trots de olika sätten att se på förskolegården visar resultatet att pedagogerna anser att miljön har stor betydelse för om barnen är aktiva i utemiljön eller inte och om barnet har svårt att hitta någon aktivitet finns pedagogerna tillhands att vägleda.

Att det är viktigt att tillbringa tid ute på förskolegården ansåg alla respondenter i denna studie och de försökte komma ut minst en gång per dag eftersom de ansåg att det var viktigt att barnen fick ”springa av sig”. Några av respondenterna ansåg att barnen är mer fysisk aktiva i den fria leken utomhus vilket främjas av de stora ytorna, de menar även att man kan vara mer tillåtande utomhus än inomhus. Vidare framhöll de att i den fria leken inomhus finns inte utrymme för stora rörelser och spring då det ska vara ett lugnare tempo.

Alla barn i förskolan borde få ta del av en välorganiserad välplanerad förskolegård som ger utrymme att främja fysisk aktivitet vilket bidrar till välbefinnande. Men tyvärr bidrar utbyggnader och ökade barngrupper till att barns utrymme på förskolegården blir allt mindre och mindre (Boverket, 2015). Förskolegårdarnas förminskade ytor bidrar till mindre fysisk aktivitet vilket i ett senare skede kan kopplas till både övervikt och ohälsa (Ibid.). Grahn (1997) och Mårtensson (2004) är eniga om att förskolegårdens rörelseyta och såväl varierad/kuperad miljö främjar barns motoriska utveckling på ett mer framgångsrikt sätt än en förskolegård med en liten yta fylld med fasta lekmaterial.

Miljön har även en viktig roll då den bör vara anpassad för barns olika sorters lekar, både vilda och sinnliga för att ge stimulans (Grahn, 1997; Mårtensson, 2004; Granberg, 2000). När miljön är utformad på ett sätt som främjar barnens lek och rörelse på rätt sätt är det svårt att avgöra om barnen leker med miljön eller om miljön leker med barnen (Mårtensson, 2004). Utifrån studiens teoretiska ramverk som grundar sig i Malaguzzi's Reggio Emilia pedagogik, lyfter man miljön som den tredje pedagogen eftersom en inspirerande miljö har stor betydelse för barnens utforskande och utveckling (Dahlberg & Åsén, 2011).

Utifrån studiens resultat kan man tolka att de flesta pedagoger ansåg att förskolegårdens miljö och material utmanade barnen motoriskt på många olika sätt. De gav även en förståelse för att ju yngre barnet är desto mindre krävs det för att barnet ska få öva på sin motoriska färdighet, tillskillnad från de äldre barnen som kräver mer utmaningar. Ett exempel som gavs var att för de yngsta barnen räckte det att klättra över sandlådekanten eller försöka klättra upp på cykeln, men de äldre barnen krävde ett mer utmanande material. Ur resultatet kunde man även urskilja att cyklar, klätterställning, gungor och cyklar var de mest omtyckta aktiviteterna på

förskolegården, vilket även Grahn (1997) framhöll som det mest populära och rörelsefrämjande på förskolegården i sin rapport.

Pedagogerna delade en gemensam åsikt om att förskolegården alltid kan förbättras, men på frågan om på vilket sätt hänvisade de flesta till att förskolegården inte var prioriterad och att det inte fanns pengar och tid till att förändra och förbättra den. En tolkning av resultatet var att det kan brista i pedagogernas engagemang och vilja att förändra förskolegården då de inte hade några idéer eller förslag på förbättringar. På förskola B ansåg en av pedagogerna att gården var fattig, men trots det fanns inga förslag på material som kunde tillföras för att förbättra. Mårtensson (2004) anser att det inte måste vara en stor kostnad att förändra miljön på förskolegården utan man kan lika gärna ta tillvara på naturmaterial och tillföra det i miljön, vilket kan skapa en härlig känsla av en skogsmiljö. I min studie var det endast en förskola som lyfte att de tog tillvara på materialet som fanns att tillgå i närmiljön, vilket förvånade mig eftersom alla förskolorna låg i närheten av skogen.

Barn som vistas mycket utomhus oavsett väder får bättre utvecklad motorik än de barn som tillbringar mycket tid inomhus på förskolan eftersom det kräver mer motoriska rörelser i utemiljön än i innemiljön (Änggård, 2014). Vidare förtydligar Änggård (2014) och Fjørtoft (2001) att skogen har stor inverkan på den motoriska utvecklingen på ett naturligt sätt, eftersom det bidrar till att barnen får mer motorisk stimulans då de vistas i en varierad miljö med kuperad terräng. Grahn (1997) framhåller även att skogsmiljön inte bara bidrar till barns kroppsliga stimulans utan även till den sinnliga, vilket också är en viktig del i barnens utveckling.

Utemiljöns ansvarsområde kan ses som brett där den huvudsakliga delen består av att tillfredsställa barnens behov av motorisk träning vilket bör locka till både lek och fysisk aktivitet. Förutom fysiskt aktiva lekar ska miljön även vara anpassad att tillåta barnen att få möjlighet att leka enskilt och mer stillsamma lekar (Granberg, 2000). Utomhus är det inte bara miljön som påverkar barnen utan de påverkas även av vädret utifrån de fyra olika årstiderna, vilket bidrar till att miljön förändras och utmanar barnen på ett naturligt sätt. Det kräver mer motorisk färdighet att vara aktiv i utemiljön på vintern med snön än det är vid barmark, vilket är viktigt för barnen att utforska (Grahn, 1997). Det framkommer i resultatet vilken inverkan vädret har på utemiljön och hur den skapar nya aktiviteter vilket får en positiv inverkan på barns

fysiska och motoriska utveckling. Hagen och Lysklett (2006) instämmer och menar att årstidernas väderskiftningar bidrar till att leken och materialet får nytt liv, vilket skapar spänning och utmaningar hos barnen då det ger nya möjligheter där även pedagogerna får en chans att vara kreativa. Då det hade snöat innan intervjuerna fick pedagogerna tillfälle att lyfta snöns magi och hur den ger utemiljön på förskolan nytt liv där nya aktiviteter skapas.

Resultatet visar att pedagogerna anser att de har en stor betydande roll i utemiljön och vill vara närvarande och stöttande i barnens lek och utforskande. I Reggio Emilia betraktas pedagogen som en medforskare där uppgiften är att utforska och ta till vara på barnens nyfikenhet tillsammans med barnet. Man ger inte barnet några färdiga svar utan genom frågor ger man barnet möjlighet att själv komma fram till svaret (Dahlberg & Åsén, 2011). Som pedagog inom Reggio Emilia utmanar man barnen i samverkan med miljön där man fungerar som en hjälpande hand vid barnets utforskande eftersom man ser barnet som kompetent i skapandet av sin egna kunskap tillsammans med en medforskande pedagog (Ibid.). Att hjälpa barnen genom stöttning för att utvecklas och att få möjlighet att utmana sin kropp anser alla intervjuade pedagoger som en viktig del i utemiljön, vilket kan kopplas ihop med studiens teoretiska ramverk.

Hagen och Lysklett (2006) framhåller fri lek som den lekform som oftast inträffar ute på förskolegården vilket ger barnen möjlighet att utifrån egna intressen och kompisrelationer använda de material som finns till förfogande, vilket ofta mynnar ut i många olika motoriskt krävande och fysiskt aktiva lekar. Trots att barn ofta själva kan driva leken vidare finns tillfällen då leken istället klingar av, då är det viktigt att pedagogerna är lyhörda och kan ge leken nytt liv eller tillsammans med barnen skapa nya leksituationer istället för att leken småningom ska upphöra (Ibid.). Till skillnad från övriga pedagoger lyfter en av pedagogerna att det är viktigt att inte vara för snabb med att hjälpa barnen utan att de ska få prova och utmana sig själva först. Hon anser att motgångar kan stärka barnen, vilket kan vara en balansgång att avväga. Att vara en hjälpande pedagog anser även Osnes et al (2012) vara viktigt för att kunna främja barns utveckling. Men för att kunna delta i barnens kroppsliga lek är det betydelsefullt att ha kunskap om hur barn fungerar fysiskt och motoriskt, för att på bästa sätt få möjlighet att tillföra det som behövs för fortsatt utforskning. Tycker pedagogen att det är roligt och inspirerande att delta i barnens lek och har sen tidigare positiva erfarenheter av det signalerar och överförs den känslan även till barnen (Ibid.).

Numera tillbringar många barn stora delar av sin utomhustid på förskolegården, vilket ställer höga krav på att den är utformad på ett stimulerande sätt. Går man tillbaka ungefär tio år i tiden var det vanligare att förskolorna gjorde utflykter vilket bidrog till att barnen fick tillgång till en mer varierad miljö. Tyvärr har utflykterna försvunnit nästan helt vilket kan ha orsakats av större barngrupper och färre personal (Grahn, 2007). Trots att resultatet visar att pedagogerna är överens om att närliggande miljö i detta fall skogsmiljön, är det mest gynnsamma sättet för barnen att utmana sina motoriska kunskaper kan det gå lång tid mellan besöken. Trots det framhåller pedagogerna att de har en vision om att besöka skogen en gång i veckan men att det inte genomförs på grund av till exempel organisationsfrågor. Jag tolkar ur resultatet att det kräver mer planering att förflytta sig utanför förskolegårdens grindar, vilket kan bidra till att man väljer att stanna kvar på gården istället för att besöka närliggande miljö.

Tyvärr läggs mycket fokus på innemiljön och hur den kan förbättras för att ge barnen bättre förutsättningar i stället för utformningen av förskolegården. Man ser även utifrån resultatet att de pedagoger som inte varit verksamma lika länge som övriga istället lägger fokus på att sätta sig in i verksamheten och anser att det är svårt att få tiden att räcka till. Istället för att lägga tid på att ta sig utanför grindarna stannar de kvar på förskolegården. Detta kan antas vara en bidragande orsak till att studiens resultat visade att vissa avdelningar på förskolan inte använde sig av närliggande miljö lika ofta och på samma sätt som övriga.

6.3 Slutsats

Denna undersökning gjordes för att få mer kunskap om hur förskolans utemiljö främjar barns motoriska utveckling ur ett pedagogperspektiv. Genomförandet av studien visar att samtliga intervjuade pedagoger var överens om att utemiljön har störst betydelse för barns motoriska utveckling. De framhöll vidare att skogen var den miljö som krävde mest motorisk färdighet, vilken samtidigt utmanade barnen på ett mer naturligt sätt. Det framkom många ursäkter för att man inte hade tagit sig utanför grindarna, vilket kan anses som lättvindigt av pedagogerna. En slutsats kan då dras att de pedagoger som själva ansåg att rörelse, fysisk aktivitet och hälsa hörde ihop, även var mer aktiva i förskolegårdens utemiljö. Samt att de pedagoger som såg tydliga konsekvenser av dålig utvecklad motorik utmanade barnen på ett mer medvetet sätt

genom att variera den miljö de vistas i, samtidigt som de så ofta som möjligt tog tillvara på närliggande miljöer.

Denna studie kan användas för att skapa förståelse för hur viktig utemiljön är för barnens motoriska utveckling ur ett pedagogperspektiv. Men även som inspiration till verksamma pedagoger på förskolor för att vilja förändra och utveckla förskolegården tillsammans med barnen för att bidra till mer lek och rörelse. Barn har ett stort rörelsebehov och det enda som krävs för att främja det är en stimulerande miljö, att ta tillvara på närmiljön som erbjuds samt en medforskande pedagog. Tillsammans med barnen är det viktigt att skapa rörelseglädje.

6.4 Förslag till fortsatt forskning

Som fortsatt forskning inom detta område skulle det vara intressant att följa barngruppen och pedagogerna i utemiljön genom observation som metod, för att med egna ögon få möjlighet att se hur miljön bidrar till utveckling. Intervjuerna gav mig pedagogernas perspektiv på hur barnens motoriska utveckling främjades av miljön, men att observera ger ytterligare ett perspektiv vilket kan vara ett komplement till intervjuerna. Det skulle även vara intressant att observera förskolor med utomhuspedagogik som profil vilka besöker skogen oftare och förskolor som inte använder utemiljön på samma sätt. För att se hur stor inverkan skogen har på barnens motoriska utveckling, men även för att jämföra likheter och skillnader mellan förskolornas tillvägagångssätt.

Referenser

- Andersson, B.-E. (2001). *Visionärerna: [Ellen Key, Jean Jacques Rousseau, John Locke, Maria Montessori, Celestin Freinet, John Dewey, Paolo Freire, Alexanser S. Neill, Ivan Illick, Nils Christie, Reggio Emilia]*. Jönköping: Brain Books.
- Andréason, K., & Bärgekörd, G. (2016). *Medveten motorisk träning*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Berg, A. (2005). *Friluftsbarnhagen-En motorikkfabrikk? Testing av barns motorikk*. Norsk center for barneforskning.
- Bjereld, U., Demker, M., & Hinnfors, J. (2009). *Varför vetenskap?* Lund: Studentlitteratur.
- Boverket. (2015). *Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö*. Karlskrona: Happiend Reklambyrå AB.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
- Burman, A. (2014). *Pedagogikens idéhistoria- uppfostringsidéer och bildningsideal under 2500 år*. Lund: Studentlitteratur.
- Dahlberg, G., & Åsén, G. (2011). Loris Malaguzzi och den pedagogiska filosofin i Reggio Emilia. i A. Forssell (Red.), *Boken om pedagogerna* (ss. 238-263). Stockholm: Liber.
- Dahlberg, K., & Segesten, K. (2010). *Hälsa & vårdande i teori och praxis*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken -för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Eliasson, A. (2010). *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur.
- Ellneby, Y. (2011). *Må bra i förskolan*. Malmö: Sveriges Utbildningsradio AB.
- Engdahl, I., & Ärlemalm-Hagsér, E. (Red.). (2015). *Att bli förskollärare: mångfacetterad komplexitet*. Stockholm: Liber.

- Ericsson, I. (2003). *Motorik, koncentrationsförmåga och skolprestationer- en interventionsstudie i skolår 1-3*. Malmö Studies in Educational Sciences no. 6, 2003, Doktorsavhandling. Malmö högskola: Lärarutbildningen.
- Ericsson, I. (2005). *Rör dig- lär dig: motorik och inläring*. Stockholm: SISU idrottsböcker.
- Faskunger, J. (2008). *Barns miljöer för fysisk aktivitet: samhällsplanering för ökad fysisk aktivitet och rörelsefrihet hos barn och unga*. Östersund: Statens folkhälsoinstitut.
- Faskunger, J. (2013). *Fysisk aktivitet och folkhälsa*. Lund: Studentlitteratur.
- Fjørtoft, I. (2001). The natural environment as a playground for children: The impact of outdoor play activities in pre-primary school children. *Early Childhood Educational Journal*, 29, 111-117.
- Folkhälsoguiden. (2015). *Förskolornas utemiljöer kan genom sin utformning*. Hämtat från <http://folkhalsoguiden.se/amnesomraden/fysisk-aktivitet/informationsmaterial/forskolornas-utemiljo/> den 10 November 2017
- Franzén, K. (2014). De yngsta barnen- exemplet matematik. i A. Löfdaahl, M. Hjalmarsson, & K. Franzén (Red.), *Förskollärarens metod och vetenskapsteori* (ss. 58-68). Stockholm: Liber.
- FYSS. (2016). <http://www.fyss.se/rekommendationer-for-fysisk-aktivitet/>. Hämtat den 05 December 2017
- Grahn, P. (Red.). (1997). *Ute på dagis: Hur använder barn daghemsgården? Utformningen av daghemsgården och dess betydelse för lek, motorik och koncentrationsförmåga*. Alnarp: Movium.
- Grahn, P. (2007). Barnet och naturen. i L. Dahlgren, S. Sjölander, J. Strid, & A. Szczepanski (Red.), *Utomhuspedagogik som kunskapskälla: Närmiljö blir lärmiljö* (ss. 55-104). Lund: Studentlitteratur.
- Granberg, A. (2000). *Småbarns utevistelse*. Stockholm: Liber.
- Grindberg, T., & Jagtøien, G. L. (2000). *Barn i rörelse*. Lund: Studentlitteratur.

- Haerens, L., De Bourdeaudhuij, I., Eiben, G., Lauria, F., Bel, S., Keimer, K., . . . Maes, L. (2010). Formative research to develop the IDEFICS physical activity intervention component: Findings from focus groups with children and parents. *Journal of Physical Activity & Health*, 7(2), ss. 246-256.
- Hagen, T. L., & Lysklett, O. B. (2006). Små barn i uterummet. i G. Løkken, S. Haugen, & M. Røthle (Red.), *Småbarnspedagogik: fenomenologiska och estetiska förhållningssätt* (ss. 133-148). Stockholm: Liber.
- Hannaford, C. (1997). Lär med hela kroppen- inläring sker inte bara i huvudet. Jönköping: Brain Books.
- Jagtøien, G. L., Hansen, K., & Annerstedt, C. (2002). *Motorik. lek och lärande*. Göteborg: Multicare.
- Johansson, B., & Svedner, P. O. (2006). *Examensarbetet i lärarutbildningen: Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsföretaget.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Magnusson, M., Blennow, M., Hagelin, E., & Sundelin, C. (Red.). (2016). *Barnhälsovård- att främja barns hälsa*. Stockholm: Liber.
- Mårtensson, F. (2004). *Landskapet i leken- en studie av utomhuslek på förskolegården*. Doktorsavhandling. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet.
- Nationalencyklopedin. (2017). Hälsa. Hämtat från <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/hälsa> den 06 December 2017
- Osnes, H., Skaug, H. N., & Eid Kaarby, K. M. (2012). *Kropp, rörelse och hälsa i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Riksidrottsförbundet. (2017). i *Varför idrott och fysisk aktivitet är viktigt för barn och ungdom*. Riksidrottsförbundet. Hämtat från www.rf.se den 16 November 2017

- Roos, C. (2014). Att berätta om små barn- att göra en minietnografisk studie. i A. Löfdahl, M. Hjalmarsson, & K. Franzén (Red.), *Förskollärarens metod och vetenskapsteori* (ss. 46-57). Stockholm: Liber.
- Sigmundsson, H., & Pedersen, A. V. (2004). *Motorisk utveckling: Nyare perspektiv på barns motorik*. Lund: Studentlitteratur.
- Skolverket . (2016). *Läroplan för förskolan, Lpfö98* (Rev. uppl.). Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2017). *PM - Barn och personal i förskolan hösten 2016*. Hämtat från <https://www.skolverket.se/publikationer?id=3777> den 08 November 2017
- Statens folkhälsoinstitut. (2013). *Främja goda levnadsvanor genom åtgärder i levsmiljöplanera och följ upp fysisk aktivitet*. Östersund: Taberg Media Group.
- Szczepanski, A. (2007). Uterummet- ett mäktigt klassrum med många lärmiljöer. i L. Dahlgren, S. Sjölander, J. Strid, & A. Szczepanski (Red.), *Utomhuspedagogik som kunskapskälla: Närmiljö blir lärmiljö* (ss. 9-37). Lund: Studentlitteratur.
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.
- Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- WHO. (2016). Mental health: strengthening our response. Hämtat från <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs220/en/> den 06 December 2017
- Änggård, E. (2014). *Ett år i ur och skur- utomhuspedagogik i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga 1

Information och samtyckesbrev.

Hej,

Jag heter Caroline Berrstrå och läser termin sex på förskolläraryrket vid Karlstads universitet. Nu har jag påbörjat mitt examensarbete som handlar om "Förskolegårdens inverkan på barns motoriska utveckling" och av denna anledning är jag intresserad av att få intervjua dig som pedagog för att ta del av dina tankar angående hur ni arbetar med fysisk aktivitet kopplat till barns motoriska utveckling på er förskola.

Jag förhåller mig till de etiska forskningsprinciperna vilket betyder att du när som helst kan välja att avbryta ditt deltagande trots att du gett ditt medgivande från början, utan att behöva delge varför. Under intervjun kommer jag att använda mig av telefonens inspelningsfunktion enbart för att efter intervjun kunna transkribera datamaterialet så noggrant som möjligt. Efter bearbetningen och godkänt examensarbete kommer materialet förstöras så ingen obehörig kan ta del av det, du som informant kommer att få namn och förskola fingerat så ingen utomstående kan identifiera dig eller den information du delgett.

Ja, jag ger mitt samtycke till att medverka i studien.

Underskrift: Namnförtydligande:

Datum:

Har du några frågor är du välkommen att kontakta mig:

Tel: 070x-xxxxxx eller mail: xxxxxxxxx@gmail.com

Tack på förhand

Mvh Caroline Berrstrå

Bilaga 2

Intervjuguide 1

Bakgrundsfrågor:

- Utbildning?
- Hur länge har du varit yrkesverksam?
- Hur länge har du arbetat på denna förskolan?

Fysisk aktivitet:

1. Vad är hälsa för dig?
2. Vad är fysisk aktivitet för dig?
3. På vilket sätt anser du att den fria leken täcker upp för förskolebarnens rörelsebehov?
Tillsätts annan typ av planerade rörelselekar?
4. På vilket sätt anser du att barnen är aktiva utifrån din kunskap/syn på barns rörelsebehov och hälsa?
5. På vilket sätt anser du att barnen får möjlighet till grovmotorisk träning på förskolan?
6. På vilket sätt anser du att dina kunskaper om barns motoriska utveckling är tillräckliga för att stödja dem i sin utveckling?
7. Vad tror du blir framtida konsekvenser av dålig utvecklad motorik?
8. Tankar om barns grovmotorik?

Förskolegården:

1. Hur ofta är ni ute?
2. Anser du att ni erbjuder barnen tillräckligt med tid utomhus? Om inte, vilka faktorer är orsaken tror du?
3. Anser du att förskolegården innehåller varierad miljö?
4. Har pedagogerna fått inflytande i utformningen av förskolegården?
5. På vilket sätt har barnen möjlighet att påverka utemiljön på förskolan?
6. Hur ofta förändrar ni lekmiljön på förskolegården?
7. På vilket sätt används förskolegården generellt?
8. Hur är förskolegården anpassad för fysisk aktivitet enligt dig?
9. Vad brukar barnen göra på förskolegården?
10. Inbjuder utemiljön till rörelse och fysisk aktivitet på förskolan? På vilket sätt?

11. Anser du att förskolegården främjar barns motoriska utveckling?
12. Finns begränsningar för att barnen ska vara fysiskt aktiva på förskolans gård?
13. Vad erbjuds barnen förutom det ”fasta” materialet på förskolegården?
14. Anser du dig delaktig i barnens aktiviteter på förskolegården? På vilket sätt?
15. Hur utmanar du barnen i utemiljön?
16. Anordnar du aktiviteter utomhus som kräver att barnen är fysiskt aktiva? På vilket sätt?

Närliggande miljö:

1. Tar ni tillvara på kringliggande miljöer? T.ex. skogen? På vilket sätt?
2. Vad är målet med att ev. besöka närliggande natur?
3. Hur ofta besöker ni närliggande miljöer?
4. Anser du att du är tillåtande i utemiljön? På vilket sätt?

Bilaga 3

Intervjuguide 2

Bakgrundsfrågor:

- Utbildning?
- Hur länge har du varit yrkesverksam?
- Hur länge har du arbetat på denna förskola?
- Ålder på barngruppen?

Fysisk aktivitet och motorisk utveckling:

1. Begreppen hälsa och fysisk aktivitet, vad betyder de för dig?
2. På vilket sätt anser du att barnen är fysiskt aktiva utifrån din kunskap om motorisk utveckling och barns rörelsebehov i utemiljön?
3. På vilket sätt anser du att den fria leken täcker upp för barnens rörelsebehov? Tillsätts annan typ av planerade rörelseaktiviteter i utemiljön?
4. På vilket sätt anser du att dina tidigare kunskaper är tillräckliga för att stödja barnen i sin motoriska utveckling? Erbjuds du ta del av annan information/utbildning?
5. Vad tror du blir framtida konsekvenser av dålig utvecklad motorik?

Förskolegården:

1. Beskriv förskolegården, hur den inbjuder till fysisk aktivitet och är motorisk utvecklande för barn.
2. Hur ofta är ni ute, anser du att barnen erbjuds tillräckligt med tid utomhus? Om inte, vilka är orsakande faktorer?
3. Vad gör barnen när ni är ute på förskolegården? Finns begränsningar för att barnen ska vara fysiskt aktiva?
4. På vilket sätt anser du att pedagoger och barn har inflytande i förskolegårdens utformning och val av material? Hur tar ni tillvara på det?
5. Tankar kring din roll som pedagog på förskolegården. Hur utmanar du barnen?

Närliggande miljö:

1. Hur ofta besöker ni närliggande miljöer? Anser du att det är tillräckligt? Om inte, vilka är bidragande faktorer att ni inte går oftare?
2. På vilket sätt tar ni vara på kringliggande miljöer t.ex. skogen, och vad är målet?
3. Anser du att du är en tillåtande pedagog i utemiljön? På vilket sätt?